

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Prop. 67 S

(2019–2020)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Endringer i statsbudsjettet 2020
under Utenriksdepartementet,
Kunnskapsdepartementet,
Kulturdepartementet,
Justis- og beredskapsdepartementet,
Kommunal- og moderniseringsdepartementet,
Arbeids- og sosialdepartementet,
Helse- og omsorgsdepartementet,
Barne- og familiedepartementet,
Nærings- og fiskeridepartementet,
Samferdselsdepartementet og
Finansdepartementet, samt endringer i
skatter, avgifter og toll 2020
(økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Prop. 67 S

(2019–2020)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Endringer i statsbudsjettet 2020 under
Utenriksdepartementet,
Kunnskapsdepartementet,
Kulturdepartementet,
Justis- og beredskapsdepartementet,
Kommunal- og moderniseringsdepartementet,
Arbeids- og sosialdepartementet,
Helse- og omsorgsdepartementet,
Barne- og familiedepartementet,
Nærings- og fiskeridepartementet,
Samferdselsdepartementet og
Finansdepartementet, samt endringer i
skatter, avgifter og toll 2020
(økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

Innhold

1	Økonomiske virkninger av virusutbruddet	6	2.10	Samferdselsdepartementet	34
1.1	Innledning og oppsummering	6	2.11	Finansdepartementet	35
1.2	Oversikt over tiltak som så langt er vedtatt eller foreslått	9		Forslag til vedtak om endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)	44
1.3	Den økonomiske situasjonen	14			
1.4	Økonomiske tiltak i andre land	17			
2	Forslag om endringer under det enkelte departement	19			
2.1	Utenriksdepartementet	19			
2.2	Kunnskapsdepartementet	19			
2.3	Kulturdepartementet	21			
2.4	Justis- og beredskapsdepartementet	22			
2.5	Kommunal- og moderniseringsdepartementet	23			
2.6	Arbeids- og sosialdepartementet ...	25			
2.7	Helse- og omsorgsdepartementet	29			
2.8	Barne- og familiedepartementet ...	31			
2.9	Nærings- og fiskeridepartementet	32			

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Prop. 67 S

(2019–2020)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Endringer i statsbudsjettet 2020 under
Utenriksdepartementet,
Kunnskapsdepartementet,
Kulturdepartementet,
Justis- og beredskapsdepartementet,
Kommunal- og moderniseringsdepartementet,
Arbeids- og sosialdepartementet,
Helse- og omsorgsdepartementet,
Barne- og familiedepartementet,
Nærings- og fiskeridepartementet,
Samferdselsdepartementet og
Finansdepartementet, samt endringer i
skatter, avgifter og toll 2020
(økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

*Tilråding fra Finansdepartementet 27. mars 2020,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Økonomiske virkninger av virusutbruddet

1.1 Innledning og oppsummering

Virusutbruddet er alvorlig for liv og helse i Norge. Både vi og andre land er i en svært spesiell og vanskelig situasjon, som mangler sidestykke i moderne historie. Vi har innført de strengeste og mest inngripende tiltakene i fredstid, slik at spesialisthelsetjenesten skal være i stand til å hjelpe de som blir svært syke, både av koronaviruset og andre sykdommer og skader.

Virusutbruddet er en global krise. Mange andre land har også iverksatt omfattende smitteverntiltak, og hendelsen har stor påvirkning på norsk og internasjonal økonomi. Aktiviteten i samfunnet er betydelig redusert. Siden 12. mars er det sendt inn 274 000 søknader om dagpenger, i hovedsak på grunn av permittering. Den kraftige økningen i antall permitteringer har bidratt til en raskt stigende registrert arbeidsledighet. Til sammen var det registrert 335 000 helt eller delvis ledige personer 24. mars. Det tilsvarer 12 pst. av arbeidsstyrken. Det er foreløpig ikke kommet tall fra Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) som dekker perioden etter 12. mars. I AKU regnes permitterte som sysselsatte ved permitteringer opp til tre måneder. Økningen i antall permitterte vil dermed i mindre grad påvirke AKU-ledigheten den nærmeste tiden.

Så godt som alle næringer rammes av virusutbruddet. Enkeltbedrifter og -bransjer rammes hardt, blant annet de næringene som har fått pålegg fra myndighetene om å stenge ned virksomheten og servicenæringer som reiseliv, restauranter og idretts- og kulturarrangementer. Mange bedrifter som er avhengig av leveranser til eller fra utlandet, får ikke lenger produsert og levert det de skal. De negative virkningene på økonomien er blitt forsterket av at mange kommuner har vedtatt eller oppfordret til atferd som i noen tilfeller ytterligere drar ned den økonomiske aktiviteten. En del arbeidsgivere og organisasjoner har dessuten valgt egne og strengere regler enn det som følger av sentrale myndigheters pålegg og oppfordringer. Virusutbruddet omfatter nå de fleste land i verden, og det vil dra ned aktiviteten i verdensøkonomien i lang tid fremover.

Enkeltmennesker og bedrifter opplever stor usikkerhet om fremtiden. Usikkerheten har kraftig dempet privat konsum og gir kraftig negative virkninger for næringslivet, finansmarkedene og enkeltmennesker, både i Norge og i andre land.

Norsk økonomi rammes samtidig av lavere oljepris. Det gir lavere inntekter for staten og oljeselskapene. Oljeprisen var 25. mars 27 dollar per fat. Både en lavere oljepris enn for noen uker siden og driftsforstyrrelser på grunn av virusutbruddet, kan føre til at investeringer og vedlikehold på norsk sokkel skyves ut i tid. Allerede nå har vi sett varsler om permitteringer blant underleverandører til oljevirsomheten. Utslaget i investeringene kan bli større dersom oljeprisen blir liggende lav lenge.

Finansdepartementet anslår at aktiviteten i Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning vil falle med 15–20 pst. den nærmeste tiden, mens virussituasjonen fortsatt er akutt og de strenge smitteverntiltakene vedvarer i Norge og andre land. Fastlands-BNP anslås å falle med 2 pst. fra 2019 til 2020, men anslaget er usikkert, og fallet kan bli større. Til sammenligning ble nedgangen anslått til 1 pst. for en uke siden. Nedjusteringen reflekterer både usikkerheten i dagens situasjon, et sterkere tilbakeslag internasjonalt og at departementet nå ser det som mer sannsynlig at virkningene av virusutbruddet og smitteverntiltakene vil påvirke både norsk og internasjonal økonomi negativt i lang tid fremover, også etter at norske smitteverntiltak mykes opp. Anslagene påvirkes sterkt av hvor lenge den akutte situasjonen vedvarer både i Norge og andre land, og hvor raskt aktiviteten i økonomien tar seg opp igjen når virusutbruddet kommer mer under kontroll.

De to siste ukene er det besluttet eller foreslått omfattende tiltak for å begrense skadevirkningene for norsk økonomi, bedrifter og arbeidsplasser. Hensikten er at produksjonskapasiteten ikke skal bli varig svekket, slik at produksjon og sysselsetting raskt kan komme tilbake til et normalt nivå. Målet er å bidra til at ellers sunne og levedyktige bedrifter ikke bukker under som følge av virusbekjempelsen, men kan bidra til å skape verdier og arbeidsplasser når situasjonen bedrer seg.

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

Videre er det satt inn tiltak for å kompensere de som nå opplever at inntekten faller bort fordi de blir permittert eller mister inntektsgrunnlaget som følge av de smittebekjempende tiltakene. Regjeringen er opptatt av at tiltakene skal bidra til å skape trygghet for husholdningene og bedriftene.

Regjeringen kommuniserte for to uker siden at det jobbes med tiltak i tre faser, se Prop. 52 S (2019–2020). Vi holder oss til denne planen:

- *I første fase* ble det lagt frem en rekke strakstiltak for å unngå unødige oppsigelser og konkurser i levedyktige selskap som ble rammet av en akutt svikt i inntektene. I tillegg ble det innført ekstra inntektssikring for de som blir permitterte, mister jobben eller på annen måte mister inntektsgrunnlaget sitt.
- *I fase to* har regjeringen jobbet med ytterligere konkrete tiltak for bransjer, bedrifter og husholdninger som er spesielt hardt rammet av virusutbruddet. Disse tiltakene har regjeringen lagt vekt på å fremme raskt.
- *I fase tre* vil regjeringen kunne fremme forslag om bredere tiltak for å opprettholde aktiviteten i økonomien, gitt at virusutbruddet leder til omfattende økonomisk tilbakeslag og fører Norge inn i en lavkonjunktur.

Vi er nå i fase to, og ytterligere tiltak legges frem i denne proposisjonen. Siden den reduserte økonomiske aktiviteten i all hovedsak er tilsiktet for å begrense smittespredningen, vil fase tre-tiltak for å øke etterspørselen foreløpig være lite målrettet og i noen tilfeller kunne motvirke virusbekjempelsen.

Flere tiltak har kommet til eller blitt forsterket gjennom Stortingets behandling av regjeringens forslag. Det er en styrke i denne situasjonen at det samarbeides godt mellom regjering og Storting, og at det er et bredt politisk samarbeid.

Regjeringen varsler i denne proposisjonen en ny, omfattende ordning med økonomisk støtte til bedrifter som er sterkt rammet av nedgangen i den økonomiske aktiviteten som følge av virusutbruddet. I den nye ordningen kan bedrifter få en økonomisk kompensasjon i de månedene aktiviteten holdes nede, i første omgang to måneder. Formålet er at bedrifter holder seg flytende og ikke går konkurs, slik at arbeidsplasser trygges og at økonomien raskere henter seg inn igjen. Ordningen kommer i tillegg til tidligere tiltak som har redusert bedriftenes kostnader knyttet til arbeidstakere som er permitterte eller syke, redusert og utsatt bedriftenes utgifter til betaling av skatter og avgifter, og omfattende tiltak for å tilføre bedrifter

og banker tilstrekkelig likviditet til å komme gjennom en vanskelig periode.

Det foreslås også flere tiltak rettet særskilt mot oppstarts- og vekstbedrifter for å bidra til at vi opprettholder omstillings- og vekstevne når epidemien er over. Forslagene omfatter økte rammer for låne- og tilskuddsordningene rettet mot unge vekstbedrifter, innovasjon og nyetableringer. Videre foreslås å styrke næringsrettet forskning og økt investeringskapital i Investinor for å bedre tilgangen på kapital for bedrifter i tidlig fase. I tillegg foreslås forlenget dagpengeperiode for oppsagte og permitterte. For å styrke grunnlaget for nye ansettelser i bedriftene legges det opp til at arbeidsgiveravgiften blir midlertidig redusert med 4 prosentenheter i perioden mai-juni 2020. Det etableres også en ordning for å gi kompensasjon til foretakene i delene av Troms og Finnmark fylke som har nullsats. Forslaget blir fremmet i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2020.

En samlet oversikt over tiltak som så langt er vedtatt eller foreslått, gis i avsnitt 1.2. Tiltakene er i hovedsak konsentrert om å kompensere inntektsbortfall for personer og omsetningssvikt for bedrifter, utsette skatteinnbetalinger, etablere garanti- og låneordninger for bedrifter som nå mister omsetning, samt øke bevilgningene til sektorer med kritiske samfunnsoppgaver for å møte de akutte behovene.

Andre land er i stor grad i samme situasjon som Norge. Avsnitt 1.4 gir en oversikt over økonomiske tiltak i andre land. På en rekke punkter er det klare likhetstrekk mellom de norske tiltakene og hva andre land har gjort. Men hvert land tar utgangspunkt i sine institusjoner og sine offentlige ordninger. Skal tiltak kunne virke raskt her i Norge, må de i stor grad baseres på utvidelse av eksisterende ordninger og eksisterende institusjoner.

De norske økonomiske tiltakene så langt summerer seg til over 75 mrd. kroner, inkludert en tapsavsetning på 10 mrd. kroner til den nye garantiordningen for lån til små og mellomstore bedrifter og 6 mrd. kroner i tapsavsetning til garantiordningen for luftfarten. I tillegg svekkes budsjettet med nærmere 60 mrd. kroner på grunn av reduserte skatteinntekter som følge av lavere aktivitet i økonomien og høyere utgifter som følge av en kraftig økning i antall registrerte ledige og utgifter til sykepenges og arbeidsavklaringspenges. Samlet sett svekkes den oljekorrigerte budsjettbalansen med over 135 mrd. kroner. Dette er utenom den nye støtteordningen for bedrifter med stor omsetningssvikt som følge av virusutbruddet, og enkelte av Stortingets anmodningsvedtak, som foreløpig ikke er kostnadsberegnet.

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

Forskyving av skatteinnbetalinger anslås å bedre likviditeten til bedriftene de nærmeste ukene og månedene med i alt om lag 125 mrd. kroner.

Samlet sett innebærer alle de økonomiske tiltakene som nå er iverksatt (endringene i offentlige budsjetter og regelverk, samt utsettelse av skatteinnbetalinger), at likviditeten i bedrifter og husholdninger bedres med 260 mrd. kroner forholdsvis raskt. I tillegg utgjør garantiordningen for lån til små og mellomstore bedrifter og låneordningen gjennom Statens obligasjonsfond til sammen minst 100 mrd. kroner.

Videre kommer effekten av redusert styringsrente. Dersom vi legger til grunn et gjennomslag til utlåns- og innskuddsrentene på 1 prosentenheter, tilsier enkle beregninger at netto effekter i 2020 vil utgjøre lettelser på om lag 19 mrd. kroner for husholdningene og om lag 14 mrd. kroner for bedriftene.

Dette er en kraftfull innsats for å begrense skadevirkningene på norsk økonomi av virusutbruddet og smitteverntiltakene. Tiltakene innebærer at fellesskapet – staten – bærer hoveddelen av inntektsbortfallet norsk økonomi nå opplever. Alle rede i utgangspunktet har Norge gode inntektssikringsordninger ved permittering, arbeidsledighet og sykdom. Disse ordningene er blitt vesentlig forsterket de siste to ukene, samtidig som det er innført nye ordninger for å kompensere for inntektsbortfall både for husholdninger, bedrifter og organisasjoner. Dette vil gi en kraftig svekkelse av statsbudsjettet så lenge denne situasjonen vedvarer. Sammenlignet med andre land er Norge i en heldig situasjon ved at vi har handlefrihet i finanspolitikken, også om tilbakeslaget skulle bli mer langvarig enn de ovenstående anslagene er basert på.

De samfunnsøkonomiske kostnadene ved virusutbruddet vil bli høye i alle land som er rammet. Det direkte produksjonstapet i norsk økonomi kan anslås til over 110 mrd. kroner dersom dagens situasjon varer i to måneder, etterfulgt av en gradvis tilbakevending til det normale. Produksjonstapet øker med 30–40 mrd. kroner per måned så lenge den akutte situasjonen vedvarer. Jo lenger virusutbruddet varer, jo større er risikoen for at produksjonskapasitet går varig tapt. Et økende antall virksomheter vil gå konkurs, og det tar tid før tilsvarende virksomhet startes opp igjen. Å omstille arbeidskraft og kapital etter at bedrifter er gått konkurs og mange har mistet jobben, er kostbart både for økonomien og den enkelte. Langvarig stenging av barnehager, skoler og høyere utdanning vil dessuten over tid svekke landets humankapital og gi lavere produksjonska-

pasitet på lengre sikt. Barn fra de minst ressurssterke hjemmene rammes trolig hardest av dette. Den sosiale kostnaden ved langvarig isolasjon og lediggang kan også bli stor. Ved svært lang varighet rokkes hele stabiliteten i økonomien, ved at bankene også kan få problemer.

De samfunnsøkonomiske kostnadene ved virusutbruddet er knyttet både til norske og internasjonale forhold. De norske smitteverntiltakene er en del av et større bilde, og en økende andel av nedgangen i den økonomiske aktiviteten er knyttet til den globale situasjonen, og ikke bare de norske tiltakene. Likevel er det viktig å sørge for at smitteverntiltakene er målrettede og i minst mulig grad demper aktiviteten i næringslivet eller påfører samfunnet kostnader på andre måter. Det er nedsatt en ekspertgruppe som skal bistå helsemyndighetene med samfunnsøkonomisk analyse. Ekspertene skal både gjennomgå de eksisterende tiltakene for å se hvordan de kan tilpasses slik at de negative konsekvensene for økonomien og samfunnet for øvrig blir minst mulig, og analysere nye tiltak som er til vurdering. Dersom det er tiltak som vurderes å ha særlig uheldige samfunnsøkonomiske konsekvenser, skal det vurderes om de kan erstattes av andre tiltak. Alternativene kan være både smitteverntiltak og andre tiltak som bedrer evnen til å håndtere pandemien.

De omfattende tiltakene som er satt inn, har kompensert husholdninger og bedrifter for betydelige deler av det store inntektsbortfallet. Dette begrenser de mer langsiktige skadevirkningene for økonomien. Men det er en krevende situasjon norsk økonomi nå står i. Fellesskapet kan ikke kompensere for alle økonomiske tap som oppstår som følge av virusutbruddet. Tiden er inne for at alle må vise samfunnsansvar og stille seg spørsmålet hva de kan bidra med for at vi sammen skal komme oss gjennom denne krisen på en best mulig måte. Bedrifter, husholdninger, gårdeiere, banker, kommuner og arbeidslivets organisasjoner må alle stille opp for at vi skal ha en sterkest mulig økonomi når dette virusutbruddet er over. Den innsatsen mange nå gjør, både i helsevesenet og ellers i økonomien, er en styrke ved det norske samfunnet. Samtidig legger regjeringen vekt på at byrdene må fordeles så rettferdig som mulig.

Regjeringen er forberedt på å sette inn nye tiltak for å hindre at ellers sunne og levedyktige bedrifter bukker under som følge av virusbekjempelsen. I neste fase, når det blir lettet på de strenge smitteverntiltakene, vil det trolig være nødvendig å sette inn tiltak for å bidra til at de som nå er blitt permittert eller arbeidsledige, raskt skal komme tilbake i jobb.

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

Øvrige økonomiske tiltak

I tillegg til de budsjettpolitiske tiltakene og de nye statlige garanti- og låneordningene, er det satt inn en rekke andre tiltak i den økonomiske politikken.

Norges Bank har kuttet styringsrenten i to omganger, 13. og 20. mars, med til sammen 1,25 prosentenheter. Styringsrenten er nå 0,25 pst., den laveste noensinne. Ifølge pressemeldingen fra 20. mars utelukker ikke sentralbanken at renten kan bli satt ytterligere ned. Norges Bank legger vekt på at lavere lånekostnader på eksisterende og nye lån vil kunne gjøre det enklere for norske bedrifter å komme seg gjennom en krevende tid. Det vil også kunne hjelpe husholdninger som opplever at inntektene blir redusert. Ifølge Norges Bank vil lave renter kunne bidra til at aktiviteten tar seg opp raskere når tiltakene for å begrense smitten trappes ned og situasjonen normaliseres.

Finansdepartementet reduserte 13. mars kravet til motsyklisk kapitalbuffer i bankene fra 2,5 til 1 pst. med umiddelbar virkning, etter råd fra Norges Bank. Kravet ble satt ned for å gi bankene økt utlånskapasitet og motvirke at en strammere utlånspraksis forsterker en nedgang i norsk økonomi. Finans Norge har anslått at tiltaket vil øke utlånskapasiteten i bankene med mellom 500 og 600 mrd. kroner.

Finanstilsynet kunngjorde 13. mars at tilsynet ikke vil prioritere mulige endringer i kravene til bankenes såkalte IRB-modeller. Et nytt rundskriv om slike krav vil derfor ikke foreligge med det første. Endringene kunne ført til økte kapitalkrav for bankene.

Norges Bank har også iverksatt en rekke tiltak for å sikre at bankene har tilstrekkelig tilgang på likviditet. Blant annet er det åpnet for at bankene kan få ubegrenset tilgang på lån mot sikkerhet, med ekstra lang løpetid. I tillegg har Norges Bank midlertidig lempet på kravene til hvilke verdipapirer bankene kan stille som sikkerhet for lån i Norges Bank. Det er også blitt opprettet midlertidige dollar-likviditetsordninger (swap lines) mellom Norges Bank og Federal Reserve. Samlet legger dette til rette for at bankene har tilgang på trygg finansiering, og at rentene holdes nede.

I boliglånforskriften, som setter rammer for bankenes utlånspraksis når de innvilger lån med pant i bolig, er bankene gitt mulighet til å innvilge en viss andel lån som ikke oppfyller alle kravene i forskriften. Denne fleksibilitetskvoten er 10 pst. av utlånsvolumet hvert kvartal, med unntak av for Oslo, der den er 8 pst. På bakgrunn av råd fra Finanstilsynet besluttet Finansdepartementet

23. mars en midlertidig økning i begge kvotene, til 20 pst. i andre kvartal. Den økte fleksibiliteten styrker bankenes mulighet til å hjelpe sine boliglånskunder gjennom en krevende periode. Det kan blant annet gjelde dem som blir permittert eller av andre årsaker vil ha mindre inntekt fremover, eller selvstendige næringsdrivende som har stilt boligen som sikkerhet for lån, og nå har behov for kapital. Departementet vil senere vurdere å forlenge perioden med økt fleksibilitetskvote dersom forholdene tilsier det. Finansdepartementet presiserte også 23. mars at boliglånforskriften og forbrukslånforskriften gir bankene adgang til å innvilge avdrags- og renteutsettelse på eksisterende lån i inntil seks måneder.

Fall i oljeprisen og usikkerhet i finansmarkedene har ført til kraftige svekkelser i kronkursen. Den 19. mars kunngjorde Norges Bank at banken på bakgrunn av de ekstraordinære forholdene i markedet for norske kroner løpende vil vurdere behovet for intervensjon i valutamarkedet.

Finansdepartementet uttalte i et brev 25. mars at banker og forsikringsforetak bør vente med utdeling av utbytte mv. til den store usikkerheten om den økonomiske utviklingen er redusert. Departementet har ikke fulgt opp et forslag fra Finanstilsynet om å fastsette krav om dette nå, men vil vurdere behovet for å fastsette en forskrift om begrensning i norske finansforetaks adgang til å dele ut overskuddsmidler, dersom det skulle bli nødvendig ut fra hensynet til å fremme finansiell stabilitet.

1.2 Oversikt over tiltak som så langt er vedtatt eller foreslått

I det følgende oppsummeres de viktigste økonomiske tiltakene som så langt er foreslått eller vedtatt for å håndtere de økonomiske virkningene av virusutbruddet og smitteverntiltakene som er innført både i Norge og andre land. Tiltakene skal bidra til at ellers sunne og levedyktige bedrifter ikke bukker under som følge av virusbekjempelsen. Dessuten skal de bidra til trygghet for de som blir permittert, arbeidsledige eller taper inntektsgrunnlaget som følge av den ekstraordinære situasjonen. I tillegg vil regjeringen sørge for at sektorer som er avgjørende for å sikre kritiske samfunnsoppgaver, har nødvendige ressurser. Særlig gjelder det helsesektoren, Nav og kommunene. Regjeringen legger vekt på at tiltakene skal være målrettede, at de kan iverksettes raskt og at de skal være midlertidige.

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

Tiltak rettet mot næringslivet

Tiltak rettet mot bedrifter og næringsliv har som hovedmål å redusere kostnader og bedre likviditeten i perioden med inntektsbortfall. Målet er at ellers sunne og levedyktige bedrifter ikke skal bukke under som følge av virusbekjempelsen. Tiltakene anslås å innebære økte utgifter og reduserte inntekter i 2020 på til sammen nær 40 mrd. kroner, hvorav nær 9 mrd. kroner er rettet mot luftfart. Dette er utenom den nye støtteordningen for bedrifter med stor omsetningssvikt som følge av virusutbruddet, som foreløpig ikke er kostnadsberegnet. I tillegg kommer forskyving av skatteinnbetalinger på 125 mrd. kroner og opprettelse av nye garanti- og låneordninger på minst 100 mrd. kroner.

Tiltak som midlertidig reduserer arbeidsgivers lønns-kostnader

Antall dager med lønnsplikt for arbeidsgivere ved permittering er redusert fra 15 til to dager, og arbeidsgiverperioden for omsorgspenger er redusert fra ti til tre dager. Videre er arbeidsgiverperioden for koronarelatert sykefravær redusert fra 16 til tre dager. Samlet anslås dette å redusere arbeidsgiveres kostnader med om lag 14,4 mrd. kroner.

Støtte til bedrifter med stor omsetningssvikt som følge av virusutbruddet

Regjeringen varsler i denne proposisjonen en ny, omfattende ordning med økonomisk støtte til bedrifter som er sterkt rammet av nedgangen i den økonomiske aktiviteten som følge av virusutbruddet. I den nye ordningen kan bedrifter få en økonomisk kompensasjon i de månedene aktiviteten holdes nede, i første omgang to måneder. Formålet er at bedrifter holder seg flytende og ikke går konkurs, slik at arbeidsplasser trygges og at økonomien raskere henter seg inn igjen. Ordningen er nærmere omtalt i avsnitt 2.11.

Midlertidige endringer i skatte- og avgiftsregler

I møte med virusutbruddet er det gjennomført omfattende tiltak på skattesiden. Det er gitt betalingsutsettelse av allerede påløpt skatt og avgift tilsvarende 125 mrd. kroner. På kort sikt gir forslagene betydelige forbedringer i likviditeten til norske næringsdrivende. Nær alle som driver virksomhet, vil omfattes av én eller flere av innbetalingsutsettelsene. En gjennomgang av utsettelsene finnes i avsnitt 2.11.

Det er også åpnet for tilbakeføring av underskudd som måtte oppstå i 2020, mot tidligere overskudd. Selskap som går med underskudd, kan tilbakeføre inntil 30 mill. kroner av underskuddet mot beskattet overskudd fra 2018 og 2019. Dette betyr at selskap med overskudd i foregående år og underskudd i år, kan få utbetalt skatteverdien av årets underskudd ved skatteoppgjøret for 2020. Departementet anslår at det vil bli utbetalt 3,5 mrd. kroner i slike underskuddsrefusjoner.

Det er i tillegg gitt noen midlertidige avgifts-nedsettelse. Blant annet har Stortinget vedtatt at den lave merverdiavgiftssatsen skal reduseres fra 12 til 8 pst. fra 1. april til og med 31. oktober. Stortinget understreket samtidig at det skal vurderes ytterligere lettelse i merverdiavgiften om den reduserte satsen ikke gis tilbakevirkende kraft. I denne proposisjonen foreslår regjeringen at den lave satsen i merverdiavgiften settes ned med enda én prosentenheter, til 7 pst. Endringen foreslås å tre i kraft 1. april 2020 og vare til og med 31. oktober. Merverdiavgift er nærmere omtalt i avsnitt 2.11.

Stortinget har også vedtatt å be regjeringen komme tilbake med forslag til reduksjon av arbeidsgiveravgiften med fire prosentenheter i alle soner (anmodningsvedtak nr. 422). I arbeidsgiveravgiftssone V, der satsen er 0 pst., skal det kompenseres med 250 mill. kroner (anmodningsvedtak nr. 423). I denne proposisjonen redegjør regjeringen for arbeidet med oppfølging av Stortingets anmodningsvedtak. Et forslag til redusert arbeidsgiveravgift vil legges frem i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2020.

I Prop. 58 LS (2019–2020) foreslo regjeringen en hjemmel til å fastsette at forfallsfristen for forskuddsskatt for andre termin for upersonlige skattytere (selskap) utsettes fra 15. april til 1. september 2020. Det ble lagt til grunn at den utsatte betalingsfristen ikke skal gjelde for naturressurs-skatt eller grunnrenteskatt, men at kraftforetak kan få utsatt betalingsfrist for forskuddsskatt på alminnelig inntekt. Det har imidlertid vist seg teknisk svært krevende å gjennomføre den foreslåtte løsningen for kraftforetakene, og utsettelsesordningen vil derfor likevel ikke omfatte forskuddsskatt på alminnelig inntekt i foretak som er naturressurs- og grunnrenteskattepliktige.

Personlige skattytere, herunder selvstendig næringsdrivende, betaler forskuddsskatt i fire like store terminer 15. mars, 15. mai, 15. september og 15. november i inntektsåret. For å bedre likviditetssituasjonen for personlige skattytere, ble betalingsfristen for den første terminen som forfalt 15. mars, utsatt til 1. mai 2020. For å unngå at forfall

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

for første termin kommer for nær forfall for andre termin, vil departementet fastsette utsatt betalingsfrist for andre termin til 15. juli 2020. Forskuddsskatten for personlige skattytere vil etter dette forfalle til betaling 1. mai, 15. juli, 15. september og 15. november i 2020.

Garanti- og låneordninger til næringslivet

To statlige låne- og garantiordninger for å bedre likviditeten i bedriftene opprettes 27. mars, se Prop. 58 LS.

I garantiordningen for banklån til små og mellomstore bedrifter garanterer staten for 90 pst. av lånene innenfor en samlet garantiramme på 50 mrd. kroner. Gjennomsnittlig tap anslås til 20 pst. og tilhørende tapsavsetning er på 10 mrd. kroner. Ordningen er godkjent av ESA og trer i kraft fredag 27. mars. Samtidig fastsetter departementet utfyllende regler for ordningen i forskrift.

Den andre ordningen, Statens obligasjonsfond, er også gitt en ramme på inntil 50 mrd. kroner. Ordningen er rettet mot større norske selskap. Folketrygdfondet skal forvalte fondet etter et mandat for forvaltningen som vil tre i kraft 27. mars, slik at investeringene kan starte. Mandatet fastsettes av Finansdepartementet. Det er tatt sikte på at tiltaket skal kunne treffe alle bransjer, og særlig ikke-finansielle selskap. En betydelig andel av fondet kan investeres i selskap med høy kredittrisiko («high yield»). Fondet kan også ta en høy andel i enkeltlån. Investeringsrammen på 50 mrd. kroner er fastsatt slik at tiltaket skal kunne være et viktig bidrag til økt likviditet og kapitaltilgang i kredittobligasjonsmarkedet. Departementet vil vurdere rammene for ordningen og utformingen av mandatet etter at det har fått virke noe tid.

Mange bedrifter i Norge er større enn de som omfattes av garantiordningen for banklån til små og mellomstore bedrifter, uten at de har tilgang på finansiering i obligasjonsmarkedet. Regjeringen jobber nå med en utvidelse av hvilke bedrifter som kan få lån under ordningen. En utvidelse fastsettes i forskrift, og må godkjennes av ESA før den kan settes i verk. Regjeringen jobber for at dette skal kunne være på plass i løpet av uke 14.

For å avhjelpe situasjonen for prosjekter som vanskelig lar seg finansiere av banker uten risikodeling, foreslås det i denne proposisjonen også å øke bevilgningen til Innovasjon Norge. Innovasjonslån skal stimulere til investeringer i innovativ virksomhet og kan bidra til å sikre oppstart og videreføring av større prosjekter.

Tiltak særlig rettet mot oppstarts- og vekstbedrifter

Regjeringen har iverksatt og foreslår i denne proposisjonen en rekke tiltak som har til hensikt å nå ut til bredden av selskap som rammes av virusutbruddet, herunder selskap i oppstartsfasen. Det er viktig for norsk økonomi at gründere og unge vekstbedrifter, som skal være med på omstillingen av Norge, ikke faller mellom ordningene som opprettes. Tidligere uro i finansmarkedene har blitt etterfulgt av lavere vilje til utlån og investeringer i små og mellomstore bedrifter, og særlig de segmentene av markedet hvor risikoen oppleves som stor. Særskilt støtte til virksomheter med forsknings- og innovasjonsaktivitet vil bidra til at vi opprettholder omstillings- og vekstevne når epidemien er over. Regjeringen foreslår derfor i denne proposisjonen økte tilskudd på 3,1 mrd. kroner under Forskningsrådet og Innovasjon Norge. Samtidig foreslås det 1 mrd. kroner i økt investeringskapital i Investinor. Videre foreslås rammen for Innovasjon Norges innovasjonslåneordning økt med 1,6 mrd. kroner og tilhørende tapsavsetning på 720 mill. kroner. Det vises til nærmere omtale av tiltakene i avsnitt 2.9.

Tiltak rettet mot luftfart

Luftfarten er særlig berørt av virusutbruddet og smitteverntiltak og flyselskapene utgjør en sentral del av kritisk infrastruktur. For å bidra til et forsvarlig flytilbud under og etter virusutbruddet, har regjeringen gitt midlertidige avgiftslettelser for flyselskapene og opprettet en garantifasilitet på 6 mrd. kroner for å legge til rette for likviditet til flyselskap. I tillegg har Stortinget vedtatt kjøp av innenlandske flyruter for å opprettholde et grunnleggende tilbud.

Tiltak for å motvirke inntektsbortfall for personer

For å kompensere helt eller delvis for inntektsbortfall som skyldes virusutbruddet og smittebegrensende tiltak er det iverksatt tiltak rettet mot husholdningene til en verdi på til sammen over 20 mrd. kroner. I tillegg kommer en midlertidig låneordning på 3 mrd. kroner gjennom Lånekassen for studenter som opplever inntektsbortfall som følger virusutbruddet.

Inntektssikring ved tap av arbeid

Virusutbruddet og tiltakene som er innført for å hindre smitte, har hatt store utslag i arbeidsmarkedet, og flere tiltak er iverksatt for å sikre inntekt for dem som rammes. Ventedager for rett til

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

dagpenger er opphevet, og permitterte sikres 100 pst. lønn inntil 6 G fra dag tre til og med dag 20. Samtidig er dagpengene justert opp slik at de utgjør 80 pst. av dagpengegrunnlaget opp til 3 G og 62,4 pst. av den delen av dagpengegrunnlaget som er mellom 3 G og 6 G. Det er også gjort endringer i permitterings- og dagpengeregelverket slik at ordningen favner om flere, herunder senket krav til redusert arbeidstid og nedre inntektsgrense for rett til dagpenger. Endringene gjelder også ordinære dagpengemottakere. For å sikre at ingen mister inntektssikring i en svært vanskelig periode i arbeidsmarkedet, og for å hindre oppsigelser, foreslår regjeringen at perioden permitterte og ledige kan motta dagpenger forlenges frem til og med 30. juni.

For å sikre inntekt til selvstendig næringsdrivende og frilansere som ikke fanges opp av dagpengeordningen, skal det opprettes en ordning med midlertidig inntektssikring tilsvarende 80 pst. av gjennomsnittet av de siste tre års inntekter (inntil 6 G) fra og med dag 17 etter inntektsbortfallet. Samtidig får selvstendig næringsdrivende og frilansere rett til sykepenger fra dag fire for koronarelatert sykefravær, med kompensasjonsgrader som før på 80 pst. for selvstendig næringsdrivende og 100 pst. for frilansere.

I denne proposisjonen foreslås det også, som del av oppfølging av Stortingets anmodningsvedtak, å etablere en midlertidig stønadsordning basert på sosialhjelpssatser for personer utenfor EU/EØS-området som oppholder seg på Svalbard. Tredjelandsborgere som oppholder seg på Svalbard, omfattes i utgangspunktet ikke av dagpengeordningene eller økonomisk stønad etter lov om sosiale tjenester.

Omsorgspenger

Som følge av at barnehager og skoler er stengt vil mange være forhindret fra å jobbe på grunn av barnepass. I tråd med anmodningsvedtak fra Stortinget foreslås det i denne proposisjonen at antall dager med omsorgspenger doubles ut året både for foreldre som har ordinær kvote på ti dager og foreldre som har utvidet kvote. Samtidig blir det mulig å overføre omsorgsdager mellom foreldre. Dette vil blant annet legge til rette for at foreldre som arbeider i samfunnskritiske funksjoner skal kunne fortsette sitt arbeid.

Selvstendig næringsdrivende og frilansere gis rett til tilsvarende antall dager med omsorgspenger som arbeidstakere, fratrukket en venteperiode på tre dager, med 100 pst. kompensasjon av beregningsgrunnlaget fra fjerde dag.

Inntektssikring for studenter og lærlinger

Regjeringen arbeider med å opprette en midlertidig inntektssikringsordning for lærlinger som blir permittert eller mister lærlingplassen i forbindelse med virusutbruddet. I denne proposisjonen foreslås også en midlertidig ordning gjennom Lånekassen for studenter som opplever inntektsbortfall som følge av korona-pandemien og de smittebekjempende tiltakene.

Andre inntektssikringsordninger

Aktivitetskrav for sosiale ytelser stilles i bero inntil videre, blant annet fordi det kan være vanskelig å gjennomføre aktiviteter i den nåværende situasjonen. Mottakere av tidsavgrensede ytelser, som arbeidsavklaringspenger, får forlenget perioden slik at manglende avklaring nå ikke fører til at stønadperioden avkortes for mottakerne.

Tiltak rettet mot sektorer med kritiske samfunnsoppgaver

For å håndtere den akutte situasjonen har det vært nødvendig med økonomiske tiltak for sektorer som ivaretar kritiske samfunnsoppgaver.

Særlig har det vært viktig å styrke helsesektoren. Regjeringen har blant annet utløst fullmaktsbestemmelsene i helseberedskapsloven, som innebærer at relevante helsemyndigheter får fullmakt til å dekke nødvendige kostnader til blant annet legemidler, medisinsk utstyr og beredskap. For å legge til rette for at pensjonert helsepersonell kan mobiliseres, er pensjonsreglene endret, slik at arbeid i forbindelse med virusutbruddet ikke fører til avkorting av pensjonen. Selv om det er klart at virusutbruddet innebærer økte utgifter for de regionale helseforetakene, er det samlede merbehovet på nåværende tidspunkt svært usikkert. Regjeringen ga i Prop. 52 S (2019–2020) uttrykk for at den vil sikre at helse- og omsorgssektoren gis mulighet til å iverksette de tiltak som er nødvendige gitt situasjonen. De regionale helseforetakene har bevilgninger på over 160 mrd. kroner i 2020 og har ikke et akutt likviditetsbehov. Regjeringen vil komme tilbake med vurdering av og forslag til økte bevilgninger til de regionale helseforetakene i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2020. Det vises til nærmere omtale av endringer under Helse- og omsorgsdepartementet i avsnitt 2.

Sykefravær og karantene kan innebære at det også blir nødvendig å styrke bemanningen i politiet. Politidirektoratet har derfor fått i oppdrag å ansette inntil 400 politiutdannede.

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

For å sørge for at Nav har nødvendig kapasitet til å utføre sine oppgaver, har etaten blant annet fått fullmakt til å overskride driftsbevilgningen for å dekke lønnskostnader til nyansettelser og nødvendig overtid. Videre er driftsbevilgningen økt med 200 mill. kroner for nødvendig systemutvikling knyttet til regelverksendringene Stortinget har vedtatt.

Regjeringen er opptatt av at kommunene skal ha en god og forutsigbar økonomi. Dette er avgjørende for et godt tjenestetilbud til innbyggerne i dagens situasjon. De økonomiske konsekvensene for kommunesektoren av virusutbruddet vil bli betydelige. På nåværende tidspunkt lar det seg ikke gjøre å tallfeste konsekvensene. Regjeringen har allerede foreslått økt bevilgning av skjønnsmidler til kommuner som har hatt større merutgifter i forbindelse med virusutbruddet. Det er ikke et akutt likviditetsbehov i kommunesektoren nå. Regjeringen vil i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2020 komme tilbake til Stortinget med en samlet vurdering av de økonomiske konsekvensene for kommunesektoren av virusutbruddet, og regjeringen vil da komme tilbake til Stortinget med forslag til ytterligere tiltak for kommunene. Det vises til nærmere omtale under Kommunal- og moderniseringsdepartementet i avsnitt 2.

Øvrige kompensasjonsordninger

Ettersom virusutbruddet og smittevernstiltakene merkes i alle sektorer er det foreslått flere ordninger som skal kompensere for inntektsbortfall.

I denne proposisjonen foreslår regjeringen blant annet en kompensasjonsordning på 900 mill. kroner for arrangører innen kultur, frivillighet og idrett, i tråd med anmodningsvedtak fra Stortinget.

Regjeringen legger også opp til at staten kompenserer for bortfall av inntekter fra foreldrebetaling både for kommunale og private barnehager, og for SFO ved offentlige og offentlig finansierte skoler. Foreldre skal ikke betale for barnehage eller SFO i den tiden det er stengt.

Virkninger på den oljekorrigerte budsjettbalansen

Tabell 1.1 oppsummerer de omfattende økonomiske tiltakene som så langt er satt inn for å møte virusutbruddet, inkludert forslagene regjeringen nå legger frem. Tabellen omfatter ikke den nye støtteordningen for bedrifter med stor omsetningssvikt som følge av virusutbruddet, siden den foreløpig ikke er kostnadsberegnet.

På den korte tiden som har vært til disposisjon, har det ikke vært mulig med en full gjennomgåelse av hvordan endringene i de økonomiske utsiktene påvirker budsjettet. Det er betydelig usikkerhet rundt mange av de angitte kostnadsanslagene. Anslagene påvirkes i stor grad av det videre forløpet for økonomien, og særlig av hvor mange som blir permitterte og arbeidsledige. Det videre forløpet avhenger av omfanget av virusutbruddet og hvor lenge de strenge smitteverniltakene anses nødvendige.

For å kunne lage kostnadsanslag har departementet måttet gjøre en forutsetning om hvor lenge dagens situasjon med omfattende nedstenging av virksomheter vil fortsette. Dette er en rent teknisk forutsetning, og ikke en helsefaglig vurdering av hva som er nødvendig for å begrense virusutbredelsen. Rent teknisk er kostnadsanslagene basert på at den akutte situasjonen opprettholdes i to måneder, for deretter gradvis å vende tilbake til det normale. Kortere eller lengre varighet vil slå kraftig ut i kostnadsanslagene. Departementet vil komme tilbake med oppdaterte anslag og forslag til vedtak etter hvert som situasjonen utvikler seg. Etter hvert som anmodningsvedtakene fra Stortinget blir fulgt opp med konkrete budsjettforslag, vil også anslagene kunne bli endret.

De økonomiske tiltakene så langt summerer seg til over 75 mrd. kroner, inkludert en tapsavsetning på 10 mrd. kroner til den nye garantiordningen for lån til små og mellomstore bedrifter og 6 mrd. kroner i tapsavsetning til garantiordningen for luftfarten. I tillegg svekkes budsjettet med nærmere 60 mrd. kroner på grunn av reduserte skatteinntekter som følge av lavere aktivitet i økonomien og høyere utgifter som følge av en kraftig økning i forventet antall registrerte ledige og sykepengemottakere. Økningen i registrert ledighet er først og fremst knyttet til flere permitterte. Samlet sett svekkes den oljekorrigerte budsjettbalansen med over 135 mrd. kroner. Dette er utenom den nye støtteordningen for bedrifter med stor omsetningssvikt for å dekke uunngåelige faste kostnader og enkelte av Stortingets anmodningsvedtak, som foreløpig ikke er kostnadsberegnet.

Forskyving av skatteinnbetalinger anslås å bedre likviditeten til bedriftene de nærmeste ukene og månedene med i alt om lag 125 mrd. kroner. Samlet sett innebærer alle de økonomiske tiltakene som nå er iverksatt (endringene i offentlige budsjetter og regelverk, samt utsettelse av skatteinnbetalinger), at likviditeten i bedrifter og husholdninger bedres med 260 mrd. kroner for-

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

Tabell 1.1 Anslåtte endringer i oljekorrigert budsjettunderskudd for 2020 som følge av økonomiske tiltak og endrede utsikter for økonomien. Mrd. kroner

	2020
Motvirke inntektsbortfall for bedrifter ¹	30,7
Motvirke inntektsbortfall for personer	20,8
Tiltak for sektorer med kritiske samfunnsoppgaver ²	1,1
Øvrige komensasjonsordninger	5,5
Luftfartssektoren, inkl. tapsavsetning til garantiordning	8,7
Tapsavsetning, statlig lånegarantiordning via bankene	10,0
SUM Økonomiske tiltak	76,8
<i>Automatiske stabilisatorer (viktige anslagsendringer utenom effekten av politikktiltak)</i>	<i>59,0</i>
Reduserte skatteinntekter ³	37,0
Økte utgifter til dagpenger	18,0
Økte utgifter til sykepenger og arbeidsavklaringspenger	4,0
SUM Svekkelse av budsjettbalansen	135,8

1) Den nye støtteordningen for bedrifter med stor omsetningssvikt for å dekke uunngåelige faste kostnader er foreløpig ikke kostnadsberegnet.

2) Det er pådratt betydelige merkostnader på disse områdene som følge av virusutbruddet. Det er vedtatt overskridelsesfullmakter på helseområdet og Nav. For kommunene og helseforetakene vil regjeringen komme tilbake til tilleggsbevilgninger ifb. revidert nasjonalbudsjett, slik at aktiviteten kan opprettholdes.

3) Inkluderer økt skatt som følge av utvidelsene i dagpengeordningen og nye inntektssikringsordninger for selvstendig næringsdrivende og frilansere.

Kilde: Finansdepartementet.

holdsvis raskt. I tillegg utgjør garantiordningen for lån til små og mellomstore bedrifter og låneordningen gjennom Statens obligasjonsfond til sammen minst 100 mrd. kroner.

1.3 Den økonomiske situasjonen

Virusutbruddet er alvorlig for liv og helse i Norge. Hendelsen har også stor innvirkning på norsk og internasjonal økonomi, og trekker nå aktiviteten betydelig ned. Så godt som alle næringer rammes av virusutbruddet. Tiltakene mot smittespredning rammer enkeltbedrifter og -bransjer hardt, først og fremst de næringene som har fått pålegg fra myndighetene om å stenge ned virksomheten, servicenæringer som reiseliv og idretts- og kulturarrangementer. Også i andre land bidrar den akutte situasjonen til lavere aktivitet, og norske eksportbedrifter vil merke det i form av lavere etterspørsel. Når produksjonen stopper opp i andre land, kan det dessuten føre til at norske virksomheter ikke får tak i de innsatsvarene de

trenger. I tillegg har oljeprisen falt. Det gir lavere inntekter for staten og oljeselskapene, og kan trekke aktiviteten i økonomien ytterligere ned. Videre kommer konsekvensene av helt eller delvis nedstenging av offentlige funksjoner og tilbud, slik som barehager og skoler.

Den økonomiske aktiviteten hos våre handelspartnere påvirkes også kraftig. I Kina falt både varehandel og industriproduksjon markert i januar og februar. I land utenfor Asia bredte virusutbruddet seg først i mars. Det foreligger derfor begrenset med tall over de økonomiske effektene, men tidlige indikatorer tyder på et betydelig fall i aktiviteten i de fleste land. Både i euroområdet og i Storbritannia falt indeksen som viser forventningene til bedriftenes innkjøps-sjefer (PMI), markert i mars. Fallet var særlig stort for tjenestesektoren. I Kina har utbruddet avtatt, og noen av smitteverntiltakene har blitt lettet på. Enkelte indikatorer tyder på at aktiviteten har begynt å ta seg forsiktig opp igjen, selv om det fortsatt er mange pågående smitteverntiltak i landet.

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

Anslag for den økonomiske veksten hos Norges handelspartnere justeres stadig nedover. For de fleste land ventes nå klart negativ vekst. Nesten alle land har innført omfattende smitteverntiltak. De mest omfattende innebærer ulike former for portforbud. Dette gjelder for flere europeiske land, enkelte amerikanske stater og India, et land som rommer 1/6 av verdens befolkning. Disse tiltakene vil, sammen med sykdommen, trekke den økonomiske aktiviteten ned så lenge de pågår. Flere internasjonale banker opererer nå med anslag på fall i BNP i euroområdet i størrelse 1 til 9 pst. i 2020. Hvor lenge de enkelte land vil trenge å opprettholde de strenge tiltakene, vil ha stor betydning for hvor stort fallet i BNP vil bli. Det nederlandske planbyrået har beregnet at mens tre måneder med strenge tiltak kan gi et fall i landets BNP på 1,2 pst., kan seks måneder gi et fall i BNP på mellom 5 pst. og 7,7 pst.

Store deler av norsk økonomi rammes av virusutbruddet og tiltakene for å redusere smitte. I de mest berørte delene av privat sektor kan verdiskapingen nesten falle bort i den mest akutte fasen, eksempelvis innenfor deler av personlig tjenesteyting og i hotell- og restaurantbransjen. Industrien, og andre deler av norsk næringsliv, er tett sammenvevd i internasjonale verdikjeder ved at de bruker importert produktinnsats eller eksporterer produkter som inngår i produksjon i utlandet. Utslag av smitteverntiltak i andre land kan på den måten redusere verdiskapingen her hjemme. Høy usikkerhet og lavere aktivitet vil føre til at forbruk skyves ut i tid, og at bedrifter venter med å investere. Alle næringer vil merke konsekvenser av at ansatte er syke eller i karantene, eller er forhindret fra å jobbe fullt fordi de passer barn. Samlet sett vil dette trekke aktiviteten i økonomien betydelig ned.

Selv med et markert fall i produksjonen på kort sikt, vil veksten vil ta seg opp igjen når virusutbruddet er over. Lengden på de omfattende smitteverntiltakene fra helsemyndighetene, både i Norge og andre land, er avgjørende for hvor stort det økonomiske tilbakeslaget blir. For å kunne lage anslag for utviklingen i norsk økonomi har departementet gjort forutsetninger om dette. Dette er rene tekniske forutsetninger, og ikke en helsefaglig vurdering av hva som er nødvendig for å begrense virusutbredelsen.

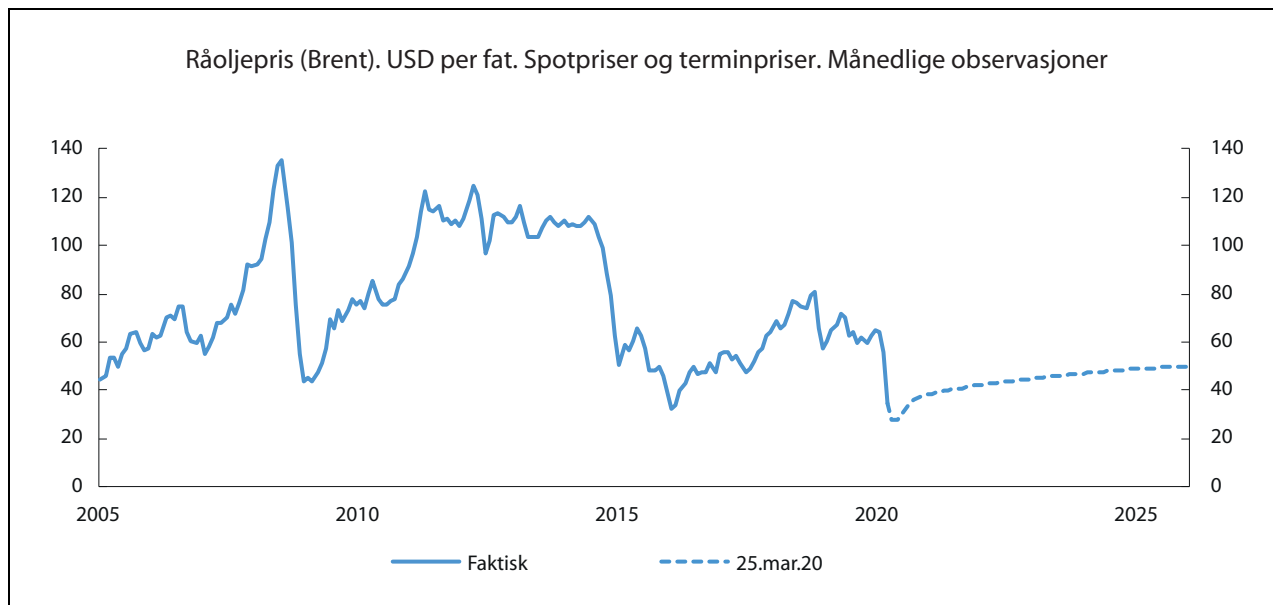
Basert på tekniske forutsetninger om at den akutte situasjonen i Norge og andre land vil opprettholdes i to måneder, og deretter at den økonomiske veksten gradvis vender tilbake til det normale, har departementet regnet på konsekvenser av at aktiviteten i Fastlands-Norge utenom offent-

lig forvaltning blir trukket ned med 15–20 pst. i de mest berørte månedene. Basert på disse antagelsene legger vi i denne proposisjonen til grunn at fastlands-BNP vil falle med om lag 2 pst. i 2020. Til sammenligning ble fastlands-BNP anslått å gå ned med 1 pst. i Prop. 57 S (2019–2020). Den store nedjusteringen i løpet av kort tid reflekterer både den store usikkerheten i dagens situasjon, et mer markert tilbakeslag internasjonalt og at departementet nå ser det som mer sannsynlig at virkningene av virusutbruddet og smitteverntiltakene vil påvirke både norsk og internasjonal økonomi negativt i lang tid fremover, også etter at smitteverntiltakene mykes opp.

Desto lenger den akutte situasjonen vedvarer, både i Norge og andre land, desto flere virksomheter vil komme i vanskeligheter. Mange kan bli slått konkurs, mens andre vil sitte igjen med høyere gjeldsgrad. Det vil påvirke den økonomiske veksten også etter at smitteverntiltakene er lempet på. Den lave oljeprisen vil også trekke aktiviteten ned. I tillegg kommer effekter av stengte offentlige tilbud som skoler og barnehager. Anslagene er svært usikre, og det er betydelig nedside- risiko. Mulige forløp for fastlands-BNP med ulik varighet på den akutte situasjonen i Norge og utlandet kan tilsi et fall på mellom 1½–7 pst. Det er satt inn omfattende tiltak i den økonomiske politikken for å dempe de langsiktige effektene på økonomien, se omtale i avsnitt 1.2.

Sammenfallende med virusutbruddet har oljeprisen falt kraftig, se figur 1.1. Det skyldes at etterspørselen etter olje er blitt trukket ned i kjølvannet av virusutbruddet, men også at OPEC og Russland ikke har kommet til enighet om produksjonsbegrensninger. Lavere oljepris og driftsutfordringer som følge av virusutbruddet, kan gjøre at oljeselskap skyver på investeringer og vedlikehold. Dersom oljeprisen skulle bli liggende lav lenge, kan utslagene i investeringene bli større. Prisene i terminmarkedet tilsier imidlertid at oljeprisen vil ta seg opp igjen de nærmeste årene, men usikkerheten er stor. Virusutbruddet gir driftsutfordringer for deler av oljevirksomheten fordi ansatte er syke, i karantene eller hjemme for å passe barn, eller fordi de ikke får varer og tjenester som er viktige for å opprettholde driften. Flere ansatte i petroleumsrettet virksomhet har fått permitteringsvarsel. Deler av leverandørindustrien var i en krevende lønnsomhetssituasjon allerede før oljeprisen gikk ned og kan rammes hardt dersom oljeprisen blir liggende på et lavt nivå over lengre tid. Regjeringen følger utviklingen tett og vil om situasjonen tilsier det komme

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

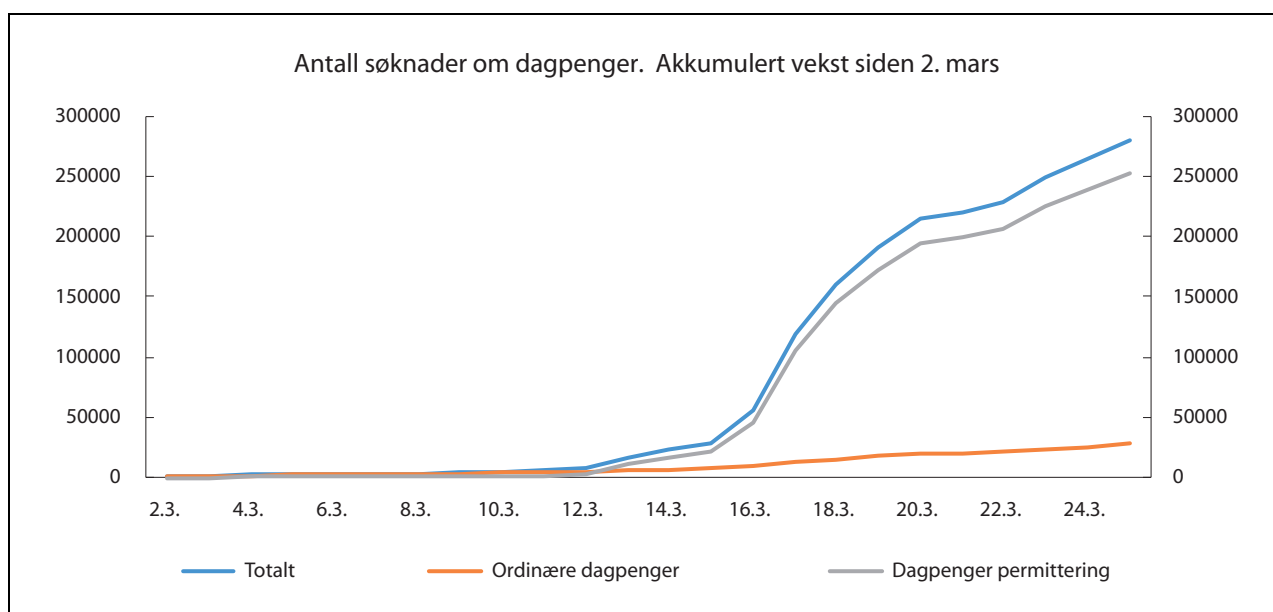
Figur 1.1 Råoljepris – spotpris og terminpris. Dollar

Kilder: Macrobond, ICE og Finansdepartementet.

med målrettede tiltak, slik det ble gjort etter oljeprisfallet i 2014.

De tiltakene som er innført for å hindre spredning av koronaviruset, har allerede gitt store utslag i arbeidsmarkedet. Antall permitterte øker nå dramatisk. Siden torsdag 12. mars er det sendt inn 274 000 søknader om dagpenger, i hovedsak på grunn av permittering, se figur 1.2. Det har vært en sterk oppgang i permitteringer i flere

næringer. Innen overnatting og servering og i varehandelen har det til sammen kommet inn over 100 000 søknader om dagpenger ved permittering. Den kraftige økningen i antall permitteringer har bidratt til en raskt stigende registrert arbeidsledighet. Til sammen var det registrert 335 000 helt eller delvis ledige personer 24. mars. Det tilsvarer 12 pst. av arbeidsstyrken. Antall registrerte helt ledige tilsvarer alene 10,4 pst. av

Figur 1.2 Antall søknader om dagpenger. Akkumulert vekst siden 2. mars

Kilde: Nav.

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

arbeidsstyrken. Den registrerte ledigheten har økt i hele landet og i alle yrkesgrupper. Finansdepartementet anslår nå at antallet permitterte kan komme opp i over 300 000 personer den nærmeste tiden, før det igjen vil avta. For året sett under ett anslås antallet permitterte til i gjennomsnitt om lag 90 000 personer. Videre anslås den registrerte ledigheten til om lag 150 000 personer, tilsvarende 5,3 pst. av arbeidsstyrken. Det er foreløpig ikke kommet tall fra Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) som dekker perioden etter 12. mars. I AKU regnes permitterte som sysselsatte ved permitteringer opp til tre måneder. Økningen i antall permitterte vil dermed i mindre grad påvirke AKU-ledigheten den nærmeste tiden.

1.4 Økonomiske tiltak i andre land

I dette avsnittet gis en tematisk oversikt over typer tiltak innført i andre land for å begrense de økonomiske virkningene av virusutbruddet. Det gis eksempler på tiltak, men det er ikke en utfyllende oversikt av tiltak i andre land. Omfanget av tiltak for å begrense de økonomiske konsekvensene av virusutbruddet øker i takt med graden av smitteverntiltak i mange land, se Prop. 57 S (2019–2020) for tidligere beskrivelse av økonomiske tiltak i andre land.

Særlig sentralt står ulike *tiltak for å bedre likviditeten i bedriftene*. I mange land gis midlertidige utsettelse av innbetaling av skatter og avgifter, og i flere land tilbyr staten også å dekke eller utsette deler av bedriftenes sykelønnskostnader. EUs finansministre støtter at budsjettregelverket settes midlertidig ut av kraft som følge av virusutbruddet. Tyskland vil lempe på konkurslovgivningen for å unngå at ellers solide bedrifters midlertidige likviditetsproblemer fører til insolvens. For å sikre normal leveranse når krisen er over, vil leverandører til offentlige instanser i Storbritannia få betalt selv om de ikke er i stand til å levere avtalt tjeneste. I Danmark kan bedrifter med omsetningsfall på mer enn 40 pst. få kompensasjon for deler av sine faste utgifter i opptil tre måneder. Bedrifter som har fått midlertidig driftsforbud, kan få 100 pst. kompensasjon for faste utgifter. Storbritannia og Tyskland vil gi midlertidig tilskudd til små bedrifter. Myndighetene i USA har annonsert et låneprogram på 350 mrd. dollar rettet mot små bedrifter, som kan få omgjort lånene til tilskudd dersom de betaler ut lønn gjennom hele krisen.

Storbritannia utvider støtte til leietakere, og tyske leietakere skjermes midlertidig fra utkas-

telse ved manglende betaling av husleie. I Sverige kan bedrifter i utsatte bransjer i en periode få støtte til 50 pst. av leieutgiftene.

Også i Norge er det gitt midlertidige utsettelse i skatter og avgifter, og bedriftenes kostnader ved sykefravær er redusert. Det er også foreslått en ordning der bedrifter med kraftig omsetningsfall får delvis kompensert for faste kostnader. Se avsnitt 1.2 for en omtale av norske tiltak.

En rekke land har varslet eller innført *utvidelser i permitteringsordningene og at det offentlige overtar mer av ansvaret for inntektsstøtte til arbeidstakerne ved midlertidig nedbemanning*. I tillegg til å bedre bedriftenes likviditet, bidrar disse tiltakene til å gjøre det lettere å tilpasse produksjonen uten å måtte gå til oppsigelser. I Storbritannia vil staten betale opptil 80 pst. av lønnen til arbeidstakere som er midlertidig permittert. Lignende ordninger er tidligere annonsert i andre nordiske land og Tyskland. Lignende tiltak er også innført i Norge gjennom endringene i permitteringsordningen, se avsnitt 1.2.

En del land har innført ytterligere *tiltak for å dempe inntektstapet for rammede arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende*. Karensdager i sykelønnsordninger er midlertidig fjernet, bl.a. i Sverige og Finland, og i enkelte land åpnes det for sykelønn for dem som ikke har anledning til å jobbe mens de er i pålagt karantene. I USA er ordningene for sykelønn og arbeidsledighetstrygd bedret, og det skal gis inntektsbasert kontantutbetaling til personer. Utvidet rett til sykelønn for selvstendig næringsdrivende innføres i Sverige og Danmark, og i Storbritannia får denne gruppen anledning til å kreve dagpenger. På Island får innbyggerne midlertidig tilgang til individuelt oppsparte pensjonsmidler inntil et bestemt beløp.

Også i Norge er inntektssikringen for arbeidstakere forbedret gjennom endringer i dagpengeordningen. Det skal etableres en ordning for inntektssikring for selvstendig næringsdrivende og frilansere, og sykepengeordningen for disse gruppene er forbedret, se avsnitt 1.2.

Mange land innfører *nye offentlige låne- eller garantiordninger* for å sikre at bedrifter har tilgang på kreditt. Ordningene kan omfatte både små og store bedrifter. Blant andre har Tyskland, Danmark og Storbritannia annonsert statsgaranti for utlån til mindre bedrifter som har fått kraftig redusert omsetning på grunn av virusutbruddet. I Danmark vil garantien dekke opptil 70 pst. av bankenes nye utlån til å dekke driftstap hos ellers sunne bedrifter, i Storbritannia dekkes opptil 80 pst., mens i Tyskland dekkes opptil 80 pst. for store bedrifter og opptil 90 pst. for små og mel-

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

lomstore bedrifter. Også EU sentralt vil støtte små- og mellomstore bedrifter. Sverige har innført statsgarantier for bankers lån til flyselskap, herunder SAS. Danmark vil gi tilsvarende garantier til SAS, mens Finland vil gi statsgaranti for Finnair. Både Sverige, Danmark og Finland har økt eksportkredittbyråets garantiramme. USA har øremerket 29 mrd. dollar til lån til flyselskap og 17 mrd. dollar til lån til selskap som er ansett som avgjørende for å opprettholde nasjonal sikkerhet. Tyskland vil opprette et økonomisk stabiliseringsfond, som bl.a. vil kunne investere opptil 100 mrd. euro i bedrifter og garantere for opptil 400 mrd. euro i selskapsgjeld.

Også Norge har innført en statsgarantert låneordning via bankene til små og mellomstore bedrifter. Tilgangen til kreditt i foretaksobligasjonsmarkedet er styrket gjennom reetablering av Statens obligasjonsfond. Det er også etablert en

statlig garantiordning for luftfarten. Se nærmere omtale i avsnitt 1.2.

Styringsrenten er satt betydelig ned i en rekke land, og flere sentralbanker tilbyr *ekstra likviditet til bankene* gjennom store utvidelser i kjøp av verdipapirer og/eller direkte lån til banker. Den amerikanske sentralbanken har også opprettet nye kredittfasiliteter direkte rettet mot bedrifter og husholdninger, som skal kunne gi opptil 300 mrd. dollar i ny finansiering. USAs finansdepartement vil tilby egenkapital på 30 mrd. dollar til fasilitetene.

For å frigjøre utlånskapasitet i bankene har mange land lempet på *kapitalkrav eller reservekrav*.

Styringsrenten er satt betydelig ned også i Norge, det motsykliske bufferkravet er redusert og boliglånsforskriften endret slik at bankene har større mulighet til å innvilge avdragsfrihet og gi utlån. Se nærmere omtale til slutt i avsnitt 1.1.

2 Forslag om endringer under det enkelte departement

2.1 Utenriksdepartementet

Kap. 160 Helse

Post 70 Helse, kan overføres

Den globale koalisjonen for forebygging av epidemier og pandemier (CEPI) er et partnerskap av offentlige, private og humanitære organisasjoner som skal stimulere, koordinere og finansiere utvikling av vaksiner mot utvalgte sykdommer, særlig der denne utviklingen ikke skjer gjennom markedsinsentiver. CEPI startet tidlig arbeidet med å utvikle en vaksine mot koronaviruset. Dette begynner å gi resultater. En vaksinekandidat er klar for kliniske utprøvinger mens tre andre ligger an til utprøving om kort tid. Utviklingsarbeidet er ressurskrevende. CEPI har allerede investert 1 mrd. kroner i utviklingsprogrammet, men trenger betydelige ekstramidler for å fullføre arbeidet.

Tidligere i år ble det tildelt 36 mill. kroner ekstra til CEPI i forbindelse med koronautbruddet. Det foreslås nå en ytterligere støtte til CEPI på 200 mill. kroner til finansiering av forskning og utvikling, samt forberedelse og gjennomføring av kliniske utprøvinger for en vaksine mot koronaviruset. Utenriksdepartementet vil i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2020 fremme forslag om å øke innsatsen mot virusutbruddet gjennom omprioriteringer på bistandsbudsjettet, herunder fremme forslag om inndekning for økningen til CEPI som foreslås i denne proposisjonen.

Det vil være avgjørende å fortsette det intensive arbeidet med å utvikle vaksiner mot sykdommen, og det er fortsatt et stort finansieringsgap. For å bidra til at CEPI kan få et solid og langsiktig finansielt grunnlag for virksomheten, foreslår regjeringen ytterligere bidrag til CEPI på 2 mrd. kroner i perioden 2021–2030, jf. forslag til romertallsvedtak. Dette kommer i tillegg til gjeldende tilsagnsfullmakter som forplikter støtte til CEPI. Bevilgningen kanaliseres gjennom den internasjonale mekanismen IFFIm (International Financing Facility for Immunisation) som allerede nå vil kunne utstede obligasjoner på bakgrunn av vedtaket.

Det foreslås at bevilgningen på posten økes med 200 mill. kroner.

2.2 Kunnskapsdepartementet

Kap. 2410 Statens lånekasse for utdanning

Oppfølging av anmodningsvedtak nr. 410 (2019–2020)

Det vises til anmodningsvedtak nr. 410 (2019–2020) av 19. mars 2020:

«Stortinget ber regjeringen så raskt som mulig komme tilbake med en midlertidig ordning gjennom Lånekassen for studenter som opplever inntektsbortfall som følge av korona-pandemien.»

Som følge av koronautbruddet er mange studenter permittert eller forhindret fra å jobbe, uten rett til dagpenger. Det mest prekære er å sikre studentenes likviditet. Regjeringen følger opp anmodningsvedtaket med følgende tiltak:

- *Utvidet søknadsfrist til 15. april.* Søknadsfristen i Lånekassen er utvidet til 15. april. Dette hjelper de studentene som vanligvis finansierer utdanningen med arbeidsinntekt, men som nå vurderer å avslutte studiene sine for å kvalifisere for dagpenger. Også studenter som ikke har søkt om fullt lån og stipend denne våren, kan endre på søknaden. Ved innvilget lån og stipend, får man etterskuddsbetalt for perioden fra januar til mars. Lærestedene har ikke lenger åpent for ordinært opptak til studier denne våren, så tiltaket begrenses til de som er studenter. De budsjettmessige konsekvensene av endringen er uklare, men antas å være av begrenset omfang. Regjeringen vil komme tilbake til budsjettkonsekvenser i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2020.
- *Forskuttering av støtte for våren 2020.* Regjeringen foreslår å styrke studentenes likviditet ved å utbetale hele det resterende støttebeløpet for våren 2020 (3 måneder) i april. Det vil gi studentene en utbetaling på 27 550 kroner. Lånekassens systemer er bygget opp slik at utbetalingen må gjelde alle, dvs. studenter ved universiteter og høyskoler, samt fagskolestudenter, folkehøyskolestudenter, voksenopplærings elever, og elever i videregående opplæring med

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

ungdomsrett. Kostnaden ved tiltaket, i form av rentestøtte, er anslått til 14,3 mill. kroner. Se forslag til bevilgningsendringer under kap. 2410, post 72 og kap. 5617, post 80.

- *Ekstralån til studenter som har behov for det.* Utbetaling av hele støttebeløpet i april gir kort-siktig avlastning til studentene. Regjeringen foreslår i tillegg et ekstralån til studenter som trenger det fordi arbeidsinntekten har falt bort. Forslaget innebærer at Lånekassen vil gi alle studenter et tilbud om ekstralån – som de må godta eller avslå. En slik ordning kan være på plass i løpet av mai. Tilbudet om ekstralån vil stille krav om en egenerklæring der studentene bekrefter at de oppfyller kriteriene, herunder at de trenger lånet som følge av inntektsbortfall på grunn av koronautbruddet. Det foreslås at ekstralånet settes til 26 000 kroner. Dette tilsvarer bortfall av to måneders medianinntekt for borteboende studenter. Kostnaden ved tiltaket, i form av rentestøtte, er anslått til 38,2 mill. kroner. Tiltaket er anslått å gi økte utlån på 3,1 mrd. kroner.
- *Utvide antall betalingsutsettelse.* Regjeringen vil utvide antall betalingsutsettelse i Lånekassen for å lette på likviditetsutfordringer for låntakere med betalingsproblemer, slik at færre overføres til Statens Innkrevings-sentral. Forskrift som regulerer dette er fastsatt i kongelig resolusjon 27. mars. Regjeringen vil komme tilbake til budsjettkonsekvenser av tiltaket i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2020.

Tiltakene vil kreve enkelte ressurser til drift og utvikling i Lånekassen. Regjeringen vil komme tilbake til budsjettkonsekvenser for Lånekassens driftsbudsjett i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2020.

Post 72 Rentestøtte, overslagsbevilgning

Regjeringen foreslår å utbetale hele det resterende støttebeløpet for våren 2020 i april. Tiltaket innebærer en økning av rentestøtten som følge av at lånene er rentefrie i utdanningstiden. Det foreslås derfor å øke bevilgningen med 14,3 mill. kroner.

Regjeringen foreslår videre et ekstralån på 26 000 kroner til studenter som trenger det som følge av inntektsbortfall på grunn av korona-

utbruddet. Det foreslås derfor å øke bevilgningen til rentestøtte med 38,2 mill. kroner.

Samlet foreslås det å øke bevilgningen med 52,5 mill. kroner.

Post 90 Økt lån og rentegjeld, overslagsbevilgning

Regjeringen foreslår et ekstralån på 26 000 kroner til studenter som trenger det som følge av inntektsbortfall på grunn av koronautbruddet. Det foreslås å øke bevilgningen med 3,1 mrd. kroner som følge av dette.

Kap. 5617 Renter fra Statens lånekasse for utdanning

Post 80 Renter

Det foreslås å øke bevilgningen med 14,3 mill. kroner som følge av forslaget om å utbetale i april hele det resterende støttebeløpet for våren 2020.

Videre medfører forslaget om ekstralån på 26 000 kroner til studenter som trenger det som følge av inntektsbortfall på grunn av koronautbruddet, økt bevilgningsbehov på 38,2 mill. kroner.

Samlet foreslås det å øke bevilgningen med 52,5 mill. kroner.

Andre saker

Kompensasjon for bortfall av foreldrebetaling ved stenging av SFO og barnehage

Regjeringen legger opp til at staten kompenserer for bortfall av inntekter fra foreldrebetaling ved stengning av barnehager og skolefritidsordningen (SFO) som følge av virusutbruddet. Dette omfatter både kommunale og private barnehager og SFO ved offentlige og offentlig finansierte skoler, herunder Longyearbyen lokalstyre. Regjeringen legger ikke opp til å kompensere for bortfall av kostpenger, da dette i hovedsak er utgifter som bortfaller ved stenging. Kompensasjon for bortfall av foreldrebetaling og ordinært tilskudd vil avkortes dersom ansatte permitteres eller dersom allerede innbetalt foreldrebetaling ikke refunderes.

Barnehager og SFO er inntil videre stengt fra 12. mars til og med 13. april. Regjeringen vil komme tilbake med en mer detaljert utforming av ordningen og forslag til bevilgning i ny proposisjon 3. april 2020.

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

2.3 Kulturdepartementet

Kap. 325 Allmenne kulturformål

Post 77 (Ny) Kompensasjonsordninger for arrangører på kultur-, frivillighets- og idrettsfeltet

Det vises til anmodningsvedtak nr. 407 (2019–2020) av 19. mars 2020:

«Stortinget ber regjeringen komme så raskt som mulig tilbake til Stortinget med en kompensasjonsordning for kultursektoren og en ordning for idrett og frivillighet. Ordningene skal innrettes som søknadsbaserte ordninger om kompensasjon for en andel av netto tapte inntekter i forbindelse med at et kultur- eller idrettsarrangement avlyses eller et kulturarrangement utsettes, som følge av myndighetspålagt stengning av et arrangement som var planlagt før myndighetspålegg. Søkere vil måtte dokumentere tapene, samt dokumentere at tapene ikke dekkes på annen måte. Offentlige virksomheter eller selskap hvis hoveddel av inntektene består av offentlig driftstilskudd og arrangementer med færre enn 50 deltakere bør ikke omfattes av ordningen. Regjeringen bes utarbeide en forskrift med nærmere retningslinjer for ordningene og hvordan midlene skal fordeles.»

En rekke kultur-, frivillighets- og idrettsarrangementer har blitt avlyst, stengt eller utsatt som følge av pålegg eller råd fra helsemyndighetene i forbindelse med virusutbruddet. Regjeringen foreslår å opprette to midlertidige ordninger for kompensasjon av tapte billettinntekter/deltakeravgifter og eventuelle merutgifter som følge av slike pålegg eller råd fra myndighetene.

Ordningene vil innrettes som søknadsbaserte ordninger. Det vil gis kompensasjon for netto tapte billettinntekter eller deltakeravgifter ved avlysning eller stengning av kultur-, frivillighets- eller idrettsarrangement. Videre vil det gis kompensasjon for eventuelle merutgifter i forbindelse med at et kultur-, frivillighets- eller idrettsarrangement avlyses, stenges eller utsettes. Søkere vil på forespørsel måtte dokumentere tapene som søkes dekket som følge av pålegg eller råd fra myndighetene i forbindelse med koronaviruset, bl.a. ved å legge frem budsjett som viser planlagte inntekter og utgifter for arrangementet, regnskap for tidligere års sammenlignbare arrangementer, avtaler, intensjonsavtaler og annen relevant dokumentasjon, samt at tapet ikke dekkes på annen måte. Søkere må også på forespørsel kunne dokumen-

tere merutgifter som følge av at arrangementet avlyses, stenges eller utsettes. Tapte billettinntekter eller deltakeravgifter og merutgifter for arrangør må i den gjeldende perioden totalt ha utgjort minimum 25 000 kroner.

Arrangører hvis hoveddel av inntekter består av offentlig tilskudd, omfattes ikke av ordningene.

Anslått budsjettbehov for de to ordningene er usikre. Det foreslås at det settes av 300 mill. kroner til en kompensasjonsordning for kultursektoren og 600 mill. kroner til en kompensasjonsordning for idrett og frivillighet, herunder kulturfrivillighet. Ordningene vil bli forvaltet av henholdsvis Kulturrådet og Lotteri- og stiftelsestilsynet, med søkeportal for begge ordninger i Lotteri- og stiftelsestilsynet. Hva gjelder kompensasjonsordningen til idrett og frivillighet legges det til grunn at Norges Idrettsforbund og Frivillighet Norge vil bistå Lotteri- og stiftelsestilsynet med informasjon og veiledning i sine sektorer.

Kompensasjonsordningene vil gjelde for arrangementer som var planlagt i perioden fra og med 5. mars og til og med 30. april 2020, og som måtte avlyses, stenges eller utsettes etter pålegg eller råd fra myndighetene. Ordningene termineres når råd fra myndighetene om stengning av arrangementer faller bort.

Departementet anser med dette at anmodningsvedtaket er fulgt opp.

Andre saker

Tilskudd til frivillige organisasjoner

Helsemyndighetenes pålegg og råd i forbindelse med virusutbruddet har fått betydelige konsekvenser for aktiviteten i de frivillige organisasjonene. Mange planlagte prosjekter og tiltak står i fare for å bli avlyst, utsatt eller nedskalert. For å unngå økonomisk usikkerhet om videre drift i de frivillige organisasjonene, legger regjeringen opp til enkelte endringer i gjeldende tilskuddsregelverk som innebærer at organisasjonene beholder statlige tilskudd innenfor rammen av tildelte midler. Forutsetningen er at midlene skal kunne nyttes innenfor det som er formålet for den enkelte tilskuddsordning. Målet er å bidra til forutsigbarhet for sektoren og å bidra til at frivillige organisasjoner kan gjenoppta aktiviteten når situasjonen måtte tilsi det.

Beslutningen om at organisasjoner får beholde statlige tilskudd, gjelder for alle departementer. Det enkelte departement vil sørge for at beslutningen følges opp i underliggende virksomheter og direktorater som forvalter tilskudd til frivillige organisasjoner. Regjeringen vil i forbindelse med

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

Revidert nasjonalbudsjett 2020 vurdere de samlede økonomiske konsekvensene for frivilligheten av virusutbruddet.

Mediebedrifter

Redaktørstyrte medier er en viktig grunnstein i et demokratisk og fritt samfunn, og har en viktig rolle i norske lokalsamfunn. I den økonomiske situasjonen Norge nå står i, opplever en rekke bransjer utfordringer. Mediebransjen må som andre bransjer benytte seg av allerede vedtatte ordninger og tiltak, samt kompensasjonsordningen for virksomheter med stort inntektsbortfall som følge av virusutbruddet, som varsles i denne proposisjonen. Regjeringen vil vurdere i hvilken grad eksisterende ordninger benyttes og virker, og holder fast ved at mediernes samfunnsmessige rolle skal opprettholdes.

2.4 Justis- og beredskapsdepartementet

Kap. 440 Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten

Post 01 Driftsutgifter

Politiet har sentrale beredskapsoppgaver i samfunnet og vil i tiden fremover ha en viktig rolle i å følge opp tiltak for å hindre smittespredning. Politiet skal ivareta lov og orden, og vil ha ekstraordinære oppgaver knyttet til innskjerpet grensekontroll og å bistå helsemyndighetene i det praktiske arbeidet med karanteneavvikling og smitteverntiltak. I den grad det pålegges tvangstiltak, må politiet også være forberedt på å håndheve en økt mengde saker.

For at politiet skal kunne ivareta sitt samfunnsoppdrag, er det ønskelig at Politidirektoratet kan ansette inntil 400 politiutdannede i midlertidige stillinger i seks måneder. Tiltaket er også nødvendig av hensyn til kontinuitetsplanlegging i politiet, ettersom etaten er rammet av virusrelatert karantene- og sykefravær. På denne bakgrunn foreslår regjeringen å øke bevilgningen på posten med 232 mill. kroner.

Kap. 453 Sivil klareringsmyndighet

Post 01 Driftsutgifter

Sivil klareringsmyndighet (SKM) opplever økt saksmengde som følge av den ekstraordinære situasjonen. Både behovet for å ansette flere politi-

utdannede og karantener og sykefravær mv. hos andre samfunnskritiske virksomheter medfører behov for hasteklareringer av personell. For å avhjelpe situasjonen foreslår regjeringen å øke bevilgningen til SKM med 7 mill. kroner. Bevilgningen vil blant annet nyttes til å innhente ekstra personellressurser samt foreta nødvendige justeringer av fasiliteter.

Kap. 455 Redningstjenesten

Post 71 Tilskudd til frivillige organisasjoner i redningstjenesten

Over hele landet bistår nå frivillige organisasjoner i redningstjenesten den statlige helsetjenesten og kommunene med oppdrag knyttet til håndteringen av koronapandemien. I tillegg håndterer organisasjonene sin ordinære virksomhet, samtidig som de opplever sviktende inntekter fra sanitetsvaktoppdrag og lignende de normalt har i forbindelse med større arrangementer.

For å understøtte arbeidet til de frivillige organisasjonene og det økte utstyrsbehovet organisasjonene har som følge av pandemien, foreslår regjeringen å øke bevilgningen på posten med 10 mill. kroner.

Kap. 457 Nasjonal sikkerhetsmyndighet

Post 01 Driftsutgifter

Koronapandemien påvirker risikobildet innenfor digital sikkerhet på sivil side. Nye sårbarheter oppstår og det må forventes at trusselaktører vil forsøke å utnytte det mulighetsrommet som oppstår. Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) har et særskilt ansvar for å bidra til at digital sårbarhet reduseres, og det er behov for å øke innsatsen fremover. Det er i særlig grad behov for bedre varslingssystem for digital infrastruktur (VDI) ved å anskaffe flere VDI-sensorer til samfunnskritiske sektorer og virksomheter. Som følge av stor global etterspørsel øker leveransetiden på sensorer. Tiltaket er derfor tidskritisk.

Det foreslås å øke bevilgningen på posten med 5 mill. kroner til tiltak innenfor digital sikkerhet.

Kap. 480 Svalbardbudsjettet

Post 50 Tilskudd

Stortinget fattet 19. mars anmodningsvedtak der regjeringen bes utarbeide en tidsavgrenset krisepakke for Svalbard på grunn av konsekvensene

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

koronaviruset har hatt og vil få for bosetningen på Svalbard. Personer utenfor EU/EØS-området som oppholder seg på Svalbard, omfattes i utgangspunktet ikke av dagpengeordningene eller økonomisk stønad etter lov om sosiale tjenester. For å bidra til livsoppholdet for utenlandske arbeidstakere i Longyearbyen som er permittert som følge av virusutbruddet, og som ikke har rett til dagpenger eller andre ytelser som dekker livsopphold, foreslår regjeringen å etablere en midlertidig tilskuddsordning basert på sosialhjelpssatser som del av oppfølgingen av Stortingets vedtak. Ordningen vil gjelde frem til 20. juni 2020.

Arbeidstakere som nevnt ovenfor og som er registrert i befolkningsregisteret med bostedsadresse i Longyearbyen, vil kunne motta stønad basert på sosialhjelpssatser i inntil 20 dager, i perioden frem til 20. juni. For barnefamilier med registrert botid på minst seks måneder vil stønad kunne mottas i hele perioden frem til 20. juni.

Det foreslås å bevilge 7 mill. kroner til ordningen. Midlene plasseres på Svalbardbudsjettets kap. 0007 Tilfeldige utgifter, post 70 Diverse tilskudd.

2.5 Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Kap. 554 Kompetansesenter for distriktsutvikling

Post 73 Merkur, kan overføres

De økonomiske konsekvensene av virusutbruddet rammer mange dagligvarebutikker som er med i Merkur-programmet. Totalt er om lag 600 butikker med i programmet. Mange Merkur-butikker er avhengige av omsetning fra hytteeiere og andre tilreisende for å kunne opprettholde sin drift. Om butikkene må legge ned sin drift vil dette ramme innbyggere i lokalsamfunn med spredt befolkning og få innbyggere.

Regjeringen er opptatt av å støtte opp under videre drift av Merkur-butikkene og gi fastboende en trygghet for at butikkene og tjenestetilbudet de leverer opprettholdes. Butikkene er av stor betydning for å opprettholde levedyktige lokalsamfunn og yte tjenester til eksisterende næringsliv i området. Mange butikker leverer varer og tjenester til bl.a. skoler, barnehager og omsorgssentre i sine lokalsamfunn.

Det foreslås å øke bevilgningen med 30 mill. kroner til et ekstra tilskudd for å dekke tap. Tilskuddene gis innenfor rammene av såkalt бага-

tellmessig støtte, og er dermed unntatt EØS-avtalens generelle forbud mot statsstøtte.

Kap. 2427 (Nytt) Kommunalbanken AS

Post 90 (Ny) Aksjekapital

Koronavirusutbruddet har skapt stor uro i kapitalmarkedene, der behov for økt likviditet har ført til salg av lett omsettelige verdipapirer. Norske kommuner finansierer seg i betydelig grad i verdipapirmarkedene. Denne gjelden må refinansieres når verdipapirene forfaller. Enkelte kommuner har slitt med å få refinansiert sine lån, og dette bidrar til ytterligere stress i markedet. Frem til og med juni 2020 forfaller verdipapirer utstedt av kommunene på om lag 37 mrd. kroner.

Noen kommuner har selv valgt å finansiere seg kortsiktig for å kunne oppnå lavere rente, vel vitende om risikoen det gir for manglende eller vanskelig refinansiering og høyere rente ved forfall. For å legge til rette for at markedene fungerer best mulig, og for å unngå at kommunenes refinansiering av verdipapirer med kort løpetid bidrar til å forsterke stresset i markedene, foreslås det å øke egenkapitalen i Kommunalbanken med 750 mill. kroner. Bevilgningen på posten foreslås derfor økt med 750 mill. kroner. Det vil gjøre Kommunalbanken i stand til å refinansiere en betydelig del av kommunegjelden som forfaller mot sommeren. Det forventes at Kommunalbanken over tid tilpasser seg med sikte på at dette er en midlertidig oppkapitalisering.

Andre saker

Kommuneøkonomien

Det vises til anmodningsvedtak nr. 414 (2019–2020) av 19. mars 2020:

«Stortinget ber regjeringen om å kompensere kommunene og fylkeskommunene for urimeelige virkninger av skattesvikt, inntektsbortfall og merutgifter i forbindelse med håndteringen av smittesituasjonen og endret økonomisk utvikling siden vedtatt statsbudsjett.»

De økonomiske konsekvensene for kommunesektoren av virusutbruddet, vil bli betydelige. På nåværende tidspunkt lar det seg ikke gjøre å tallfeste konsekvensene. Regjeringen vil i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2020 komme tilbake til Stortinget med en samlet vurdering av de økonomiske konsekvensene for kommunesektoren av virusutbruddet, og vil da fremme forslag til

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

ytterligere tiltak for kommunene. Det er ikke et akutt likviditetsbehov i kommunesektoren nå.

Redusert aktivitet i økonomien vil påvirke skatteinntangen i 2020 negativt, med betydelige konsekvenser for kommunesektoren. Som ledd i revisjonen av makroøkonomiske størrelser i Revidert nasjonalbudsjett 2020, vil skatteanslaget for kommunesektoren for inneværende år bli oppdatert. Regjeringen vil følge utviklingen i skatteinntekter nøye gjennom året, og vil ev. komme tilbake med et justert skatteanslag i Nasjonalbudsjettet 2021.

Kommunene og fylkeskommunene vil få et direkte inntektstap som følge av bortfall av brukerinntekter i flere sektorer. Dette gjelder i særlig grad barnehage og SFO i kommunene, og kollektivtrafikk i fylkeskommunene. Regjeringen har allerede besluttet at kommunene ikke skal kreve betaling for perioder hvor barnehager og SFO holder stengt på grunn av virusutbruddet.

Den kommunale helse- og omsorgstjenesten vil ha behov for økt kapasitet som følge av virusutbruddet og flere kommuner opplever nå merutgifter særlig til smittevernutstyr og bruk av helsepersonell. Dette vil inngå i den helhetlige vurderingen av kompensasjonen av kommunene i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2020. Kompensasjon av kommunenes utgifter til praksiskompensasjon til fastleger som på grunn av legearbeid blir smittet eller satt i karantene, og som har tapt inntekt som følge av virusutbruddet, vil også inngå i den samlede vurderingen.

Kollektivtransporten bidrar til at samfunnskritisk personell kommer seg til og fra jobb. Kollektivselskapene, ferjerederiene og drosjene opplever nå betydelig reduksjon i passasjergrunnlaget, som følge av helsefaglige råd om å begrense reiser som ikke er strengt nødvendige. Bortfall av inntekter kan medføre at kollektivtilbudet reduseres i tiden fremover, og at aktører kommer i en vanskelig økonomisk situasjon. Regjeringen vil vurdere behovet for økte midler til fylkeskommunene for å legge til rette for et grunnleggende tilbud av kollektivreiser gjennom en periode med redusert reiseaktivitet som følge av virusutbruddet. Dette vil inngå i den helhetlige vurderingen av kompensasjonen av kommunesektoren i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2020. Statens vegvesen fremskynder allerede utbetaling av belønningssmidler til de fire største byområdene. Midlene kan brukes til drift av lokal kollektivtransport og vil bidra til økt likviditet i kollektivselskapene på kort sikt.

Regjeringen er opptatt av at kommunene skal ha en god og forutsigbar kommuneøkonomi. Det er avgjørende for et godt tjenestetilbud til innbyggerne i dagens situasjon. Regjeringen har allerede foreslått økt bevilgning av skjønnsmidler til kommuner som har hatt større merutgifter i forbindelse med virusutbruddet. Hvor store de samlede ekstrautgiftene vil bli, er det for tidlig å si, da hverken kommunene eller nasjonale myndigheter med noen grad av sikkerhet kan anslå videre smitteutbredelse og behandlingsbehov i helsetjenestene.

Bostøtte

Det vil trolig bli noe økt forbruk av bostøtte som følge av at en del husstander midlertidig vil ha lavere inntekt enn vanlig. Bostøtten er behovsprøvd mot inntekten i den enkelte måned, og husstander som vanligvis ikke har behov for bostøtte vil kunne ha rett til det i måneder med helt eller delvis inntektsbortfall. Inntektssikringstiltakene som er satt inn vil i de fleste tilfeller gi tilstrekkelig inntekt til at bostøtte ikke er aktuelt, men enkelte husstander med relativt lav inntekt i utgangspunktet, vil kunne kvalifisere til bostøtte. Husstander kan også ha rett til bostøtte i en periode dersom de mottar sosialhjelp i påvente av andre ytelser. Regjeringen har foreløpig ingen forutsetninger for å anslå hvor stor en ev. merutgift kan bli. Bostøtten er en regelstyrt overslagsbevilgning. Det er i denne omgang ikke foreslått å endre reglene, og merutgiftene vil være en ren anslagsendring. Regjeringen vil komme tilbake til ev. merbehov til utbetaling av bostøtte i forbindelse med nysalderingen av 2020-budsjettet.

Det vises til anmodningsvedtak nr. 421 (2019–2020) av 19. mars 2020:

«Stortinget ber regjeringen sikre at forskyvning av inntekt, og dermed midlertidig inntektsøkning, som følge av de midlertidige korona-tiltakene ikke går til fradrag i bostøtten, og umiddelbart fremme eventuelle forslag som er nødvendig for å sikre dette. Bostøtte som er utbetalt i påvente av senere ytelse, må også avregnes mot senere utbetalinger.»

Regjeringen utreder hvordan Stortingets intensjon best kan ivaretas, og tar sikte på å komme tilbake med forslag til en konkret løsning i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2020.

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

2.6 Arbeids- og sosialdepartementet

Kap. 2541 Dagpenger

Post 70 Dagpenger, overslagsbevilgning

Omfanget av permitteringer har økt kraftig etter koronautbruddet. Både permitterte, arbeidsledige og arbeidsgivere får nå mer kompensasjon med nye regler.

Virusutbruddet har store og akutte konsekvenser for arbeidslivet i Norge. Mange virksomheter er pålagt å holde stengt, og ringvirkningene av tiltak for å begrense smitte er svært store. Dette har resultert i et meget stort omfang av permitteringer i en rekke næringer.

For å redusere skadevirkninger for både bedrifter og arbeidstakere, har et samlet Storting vedtatt følgende midlertidige endringer i regelverket:

Midlertidig oppheving av ventetiden for rett til dagpenger

Dagpenger kan tidligst gis når søkeren har vært arbeidsløs og stått tilmeldt Arbeids- og velferds-etaten som reell arbeidssøker, i minst tre av de siste femten dager, jf. folketrygdloven § 4-9. Ventetiden fungerer som en form for egenandel for den arbeidsløse. Ventetiden er på grunn av konsekvensene av smitteverntiltakene midlertidig fjernet både for permitterte og ledige. Et tilsvarende unntak gjelder allerede ved permitteringer i fiskeforedlingsindustrien.

Endringen er fastsatt i midlertidig forskrift om unntak fra folketrygdloven og arbeidsmiljøloven i forbindelse med koronapandemien, og opphører senest 31. desember 2020 eller når departementet/Kongen bestemmer.

I Prop. 52 S (2019–2020) ble midlertidig fjerning av ventedager før det utbetales dagpenger til permitterte anslått å øke dagpengeutbetalingene med 135 mill. kroner. Utvidelse av tiltaket og nye forutsetninger om antall mottakere har gitt en økning i anslaget. På usikkert grunnlag er det midlertidige tiltaket anslått å øke utgiftene under kap. 2541, post 70 med 1 380 mill. kroner i 2020.

Full lønn inntil 6 G i 20 dager fra permittering, hvorav staten dekker fra dag tre til 20

Fra og med 20. mars ble arbeidsgivers periode med lønnsplikt under permittering midlertidig redusert fra 15 til to dager. Fra dag tre kan den permitterte ha rett på dagpenger. I anmodningsvedtak 387, 16. mars 2020, ber Stortinget regjerin-

gen sikre full lønn (inntil 6 G) fra dag tre til dag 20 i permitteringsperioden.

I Prop 52 S (2019–2020) ble midlertidig reduksjon i antall lønnsplikt dager anslått å øke dagpengeutbetalingene med 590 mill. kroner. Utvidelse av tiltaket og nye forutsetninger om antall mottakere har gitt en økning i anslaget. På usikkert grunnlag er det midlertidige tiltaket anslått å øke utgiftene under kap. 2541, post 70 med 8 700 mill. kroner i 2020.

Særlige regler for fastsetting av dagpengenes størrelse

Dagsatsen for dagpenger under arbeidsløshet utgjør 2,4 promille av dagpengegrunnlaget. Dette gir en kompensasjon på 62,4 pst. av tidligere inntekt opp til 6 ganger grunnbeløpet, jf. folketrygdloven § 4-12. I anmodningsvedtak 388, 16. mars 2020, ber Stortinget regjeringen om at dagpenger skal gis med 80 pst. av den delen av dagpengegrunnlaget som er under tre ganger grunnbeløpet, og med 62,4 pst. av den delen av grunnlaget som er mellom tre og seks ganger grunnbeløpet. Det er derfor gitt en midlertidig bestemmelse om dette. Endringen vil gjelde både permitterte og ledige.

Endringen er fastsatt i midlertidig forskrift om unntak fra folketrygdloven og arbeidsmiljøloven i forbindelse med koronapandemien, og opphører senest 31. desember 2020 eller når departementet/Kongen bestemmer.

På usikkert grunnlag er det midlertidige tiltaket anslått til å øke utgiftene under kap. 2541, post 70 med 3 000 mill. kroner i 2020.

Reduksjon av krav til minste arbeidsinntekt for rett til dagpenger under arbeidsløshet

Det er et vilkår for å kunne få dagpenger under arbeidsløshet at man har hatt en minste arbeidsinntekt de siste tolv kalendermånedene før søknad på minst 1,5 ganger grunnbeløpet, eller en inntekt på minst tre ganger grunnbeløpet de siste 36 kalendermånedene før søknad, jf. folketrygdloven § 4-4. Vilkåret gjelder også for rett til dagpenger under permittering. Stortinget ber i anmodningsvedtak 388, 16. mars 2020, regjeringen om at kravet til minsteinntekt midlertidig reduseres til 0,75 ganger grunnbeløpet. Derfor innføres en midlertidig grense på 0,75 ganger grunnbeløpet på søknadstidspunktet i de siste tolv avsluttede kalendermånedene før det søkes om stønad, eller 2,25 ganger grunnbeløpet på søknadstidspunktet i de siste 36 avsluttede kalendermånedene før det søkes om stønad. Endringen vil gjelde både permitterte og ledige.

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

Endringen er fastsatt i midlertidig forskrift om unntak fra folketrygdloven og arbeidsmiljøloven i forbindelse med koronapandemien, og opphører senest 31. desember 2020 eller når departementet/Kongen bestemmer.

På usikkert grunnlag er det midlertidige tiltaket anslått å øke utgiftene under kap. 2541, post 70 med 360 mill. kroner i 2020.

Redusere kravet til arbeidstidsreduksjon fra minimum 50 til 40 pst.

Etter folketrygdloven § 4-3 er det et vilkår for rett til dagpenger at arbeidstiden som stønadsmottaker hadde forut for ledigheten (vanlig arbeidstid), er redusert med minst 50 pst. Tilsvarende følger det av folketrygdloven § 4-13 at utbetalingen av dagpenger vil falle bort dersom stønadsmottakeren arbeider mer enn 50 pst. av den fastsatte ukentlige vanlige arbeidstiden i løpet av meldeperioden på 14 dager.

Ved å midlertidig redusere kravet til arbeidstidsreduksjon noe, både som inngangsvilkår og i avkortingsreglene, vil man legge bedre til rette for å kunne fordele permitteringer og reduksjon av arbeid på flere arbeidstakere, uten at arbeidstakerne mister retten til dagpenger som følge av at den enkeltes reduksjon i arbeidstiden blir for lav.

Som følge av dette er kravet til arbeidstidsreduksjon i folketrygdloven §§ 4-3 og 4-13 redusert fra 50 til 40 pst. Endringen vil gjelde både permitterte og ledige.

Endringen er fastsatt i midlertidig forskrift om unntak fra folketrygdloven og arbeidsmiljøloven i forbindelse med koronapandemien, og opphører senest 31. desember 2020 eller når departementet/Kongen bestemmer.

På usikkert grunnlag er det midlertidige tiltaket anslått å øke utgiftene under kap. 2541, post 70 med 670 mill. kroner i 2020.

Inntektssikringsordning for lærlinger som har mistet lærlingplass eller som er permittert

I anmodningsvedtak 389, 16. mars 2020, ber Stortinget regjeringen innføre en midlertidig ordning som sikrer lærlinger som mister lærlingplassen i forbindelse med virusutbruddet en inntektssikring på nivå med lærlingelønnen. Finanskomiteen presiserte senere i sin Innst. 197 S (2019–2020) at ordningen også skal gjelde lærlinger som blir permittert. Regjeringen følger opp Stortingets vedtak og innfører en midlertidig ordning for lærlinger. Arbeids- og sosialdepartementet arbeider med

utformingen av ordningen, som blir avklart så snart som mulig. Regjeringen kommer tilbake til Stortinget med forslag til håndtering av de budsjettmessige konsekvensene av tiltaket.

Midlertidig inntektssikringsordning for selvstendig næringsdrivende og frilansere med 80 pst. kompensasjonsgrad

I anmodningsvedtak 395, 16. mars ber Stortinget regjeringen innføre en midlertidig ordning for selvstendig næringsdrivende og frilansere som nå mister hele eller deler av inntektsgrunnlaget sitt som en følge av koronapandemien. Ifølge vedtaket skal disse få en kompensasjon der dekningsgraden er om lag 80 pst. av gjennomsnitt av siste tre års inntekt begrenset oppad til 6G. Kompensasjonen dekkes fra og med 17. dag etter at inntektsbortfallet inntraff. Regjeringen følger opp Stortingets vedtak og innfører en slik midlertidig ordning. Arbeids- og sosialdepartementet arbeider med utformingen av ordningen, som blir avklart så snart som mulig. Regjeringen kommer tilbake til Stortinget med forslag til håndtering av de budsjettmessige konsekvensene av tiltaket.

Forlenge perioden med dagpenger for ledige og utvide perioden med fritak for lønnsplikt under permittering

Stortinget ba i anmodningsvedtak 400, 16. mars 2020, regjeringen om å midlertidig sørge for at tidsavgrensede ytelser, som arbeidsavklaringspenger, får forlenget perioden sin slik at manglende avklaring nå ikke fører til at kvoten på tre år avkortes for mottakerne.

I dagens regelverk knyttet til permitteringslønnsloven, kan arbeidstaker motta dagpenger i 26 uker innenfor siste 18 måneders periode. Ved utløpet av 26 uker gjeninntre arbeidsgivers lønnsplikt. Fra arbeidslivets parter er det påpekt at en del permitterte arbeidstakere nærmer seg 26-ukersgrensen. I dagens situasjon vil de trolig bli oppsagt fordi arbeidsgiver ikke har mulighet til å ta dem tilbake i ordinært arbeid. Muligheten til å få nytt arbeid er liten, slik at de uansett vil måtte søke på ny om dagpenger som ordinært ledige.

I tillegg vil også en del ledige gå ut sin maksimale periode med dagpenger i perioden før 1. juli 2020.

For å sikre at ingen mister inntektssikring i en svært vanskelig periode i arbeidsmarkedet og for å hindre oppsigelser, foreslår regjeringen at perioden permitterte og ledige kan motta dagpenger forlenges frem til og med 30. juni.

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

Det midlertidige tiltaket anslås å øke utgiftene under kap. 2541, post 70 med 170 mill. kroner i 2020.

Samlet endring

På usikkert grunnlag er de midlertidige endringene i dagpengeregelverket anslått å gi merutgifter på 14 280 mill. kroner i 2020. I behandlingen av Prop. 52 S (2019–2020) vedtok Stortinget å øke bevilgningen til dagpenger med 725 mill. kroner. Det foreslås dermed å øke bevilgningen til dagpenger med 13 555 mill. kroner.

Kap. 2650 Sykepenger

Post 70 Sykepenger for arbeidstakere mv., overslagsbevilgning

Arbeidsgivers finansieringsansvar for koronavirusrelatert sykefravær reduseres til tre dager

I en ordinær situasjon skal arbeidsgiver betale sykepenger i et tidsrom på opptil 16 kalenderdager (arbeidsgiverperioden). Stortinget ba i anmodningsvedtak 390, 16. mars 2020, regjeringen om å redusere arbeidsgiverperioden for betaling av sykepenger til arbeidstakere ved koronavirusrelatert sykefravær fra 16 til tre dager. Unntaksbestemmelsen er fastsatt i midlertidig forskrift om unntak fra folketrygdloven og arbeidsmiljøloven i forbindelse med koronapandemien, og opphører 31.12.2020 eller når departementet/Kongen bestemmer. Unntaksbestemmelsen innebærer at folketrygden refunderer arbeidsgivers utgifter til sykepenger for koronavirusrelatert fravær for denne gruppen fra dag fire til dag 16. Arbeidsgiver forskutterer sykepengene, og kan kreve refusjon fra Arbeids- og velferdsetaten for det antall dager som overstiger tre.

Den midlertidige reduksjonen i arbeidsgivers finansieringsansvar for sykepenger til arbeidstakere relatert til koronaviruset anslås på usikkert grunnlag å føre til økte sykepengeutbetalinger på 4 700 mill. kroner i 2020.

Sykepenger for frilansere fra dag fire av koronavirusrelatert sykefravær

Til frilansere ytes det i en ordinær situasjon ikke sykepenger de første 16 kalenderdagene regnet fra og med den dagen arbeidsuførheten oppsto (ventetid). Stortinget ba i anmodningsvedtak 391, 16. mars 2020, regjeringen om også å gi frilansere midlertidig rett på sykepenger fra dag fire av

sykefraværet. Unntaksbestemmelsen er fastsatt i midlertidig forskrift om unntak fra folketrygdloven og arbeidsmiljøloven i forbindelse med koronapandemien, og opphører 31.12.2020, eller når departementet/Kongen bestemmer.

Den midlertidige retten på sykepenger til frilansere fra dag fire anslås på usikkert grunnlag å føre til økte sykepengeutbetalinger på 50 mill. kroner i 2020.

Samlet endring

Samlet sett foreslås det å øke bevilgningen på posten med 4 750 mill. kroner.

Post 71 Sykepenger for selvstendige, overslagsbevilgning

Til selvstendig næringsdrivende ytes det i en ordinær situasjon ikke sykepenger de første 16 kalenderdagene regnet fra og med den dagen arbeidsuførheten oppsto (ventetid). Stortinget ba i anmodningsvedtak 391, 16. mars 2020, regjeringen om å gi selvstendig næringsdrivende midlertidig rett på sykepenger fra dag fire av sykefraværet. Unntaksbestemmelsen er fastsatt i midlertidig forskrift om unntak fra folketrygdloven og arbeidsmiljøloven i forbindelse med koronapandemien, og opphører 31.12.2020 eller når departementet/Kongen bestemmer.

Den midlertidige retten på sykepenger fra dag fire for koronavirusrelatert sykefravær til selvstendige anslås på usikkert grunnlag å føre til økte sykepengeutbetalinger på 400 mill. kroner i 2020.

Post 72 Pleie-, opplærings- og omsorgspenger mv., overslagsbevilgning

Doble ordningen med omsorgspenger for arbeidstakere

Omsorgspenger etter folketrygdloven § 9-5 første ledd ytes til den enkelte arbeidstaker i opptil ti stønadsdager for hvert kalenderår. Har vedkommende omsorgen for mer enn to barn, ytes det omsorgspenger i opptil 15 stønadsdager. Når arbeidstakeren er alene om omsorgen, økes antallet stønadsdager til henholdsvis 20 og 30. Stortinget ba i anmodningsvedtak 392, 16. mars 2020, regjeringen om å doble det maksimale antall dager med omsorgspenger for lønnstakere. Doblingen av antall omsorgsdager skal gjelde ut kalenderåret 2020, og skal finansieres av folketrygden. Dette er fastsatt i midlertidig forskrift om unntak fra folketrygdloven og arbeidsmiljøloven i forbin-

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

delse med koronapandemien, og opphører 31.12.2020 eller når departementet/Kongen bestemmer.

Tiltaket anslås på usikkert grunnlag å gi en utgiftsøkning på 6 000 mill. kroner i 2020.

Redusere arbeidsgivers finansieringsansvar for omsorgspenger fra ti til tre dager.

Når en arbeidsgiver har betalt omsorgspenger til en arbeidstaker i mer enn ti stønad dager i et kalenderår, kan arbeidsgiveren etter ordinære bestemmelser kreve å få refusjon fra trygden for det antall stønad dager som overstiger ti. Omsorgspenger til en arbeidstaker som bare har omsorg for et kronisk sykt eller funksjonshemmet barn over 12 år, refunderes fullt ut. Stortinget ba i anmodningsvedtak 393, 16. mars 2020, regjeringen om midlertidig å redusere arbeidsgiverperioden for arbeidstakere for betaling av omsorgspenger ved barns eller barnepassers sykdom fra ti til tre dager. Dette innebærer at folketrygden refunderer arbeidsgivers utgifter til omsorgspenger for denne gruppen fra dag fire til ti. Retten til omsorgspenger skal også gjelde ved fravær som følger av at barnehagen eller skolen er stengt på grunn av virusutbruddet og fører til tap av pensjonsgivende inntekt. Arbeidsgiver forskutterer omsorgspengene, og kan kreve refusjon fra Arbeids- og velferdsetaten for det antall dager som overstiger tre. Unntaksbestemmelsene er fastsatt i midlertidig forskrift om unntak fra folketrygdloven og arbeidsmiljøloven i forbindelse med koronapandemien, og opphører 31.12.2020 eller når departementet/Kongen bestemmer.

På usikkert grunnlag anslås det at tiltaket vil gi en utgiftsøkning på om lag 5 000 mill. kroner i 2020.

Omsorgspenger til selvstendig næringsdrivende og frilansere fra dag fire, samt en dobling av antall omsorgsdager

Til frilansere og selvstendig næringsdrivende ytes det ikke omsorgspenger fra trygden de ti første fraværsdagene (ventetid). Dersom frilanseren eller den selvstendig næringsdrivende bare har omsorg for et kronisk sykt eller funksjonshemmet barn over 12 år, ytes omsorgspenger fra og med første fraværsdag. Stortinget ba i anmodningsvedtak 394, 16. mars 2020, regjeringen om at ventetiden for selvstendig næringsdrivende og frilansere for rett til omsorgspenger midlertidig skal reduseres fra ti til tre dager, og at folketrygden yter omsorgspengene for disse gruppene fra dag fire.

Antall omsorgsdager doubles også for disse gruppene. Det gis ytelse med 100 pst. av sykepengegrunnlaget. Unntaksbestemmelsen er fastsatt i midlertidig forskrift om unntak fra folketrygdloven og arbeidsmiljøloven i forbindelse med koronapandemien, og opphører 31.12.2020 eller når departementet/Kongen bestemmer.

På usikkert grunnlag anslås det at merutgiftene av dette tiltaket vil utgjøre 850 mill. kroner i 2020.

Samlet endring

Det foreslås å øke bevilgningen på posten med 11 850 mill. kroner.

Kap. 2651 Arbeidsavklaringspenger

Post 70 Arbeidsavklaringspenger, overslagsbevilgning

Forlengelse av stønadsperioden for mottakere av arbeidsavklaringspenger

I dag kan arbeidsavklaringspenger gis i inntil tre år, og forlenges i to år hvis vilkårene for forlengelse er oppfylt, jf. folketrygdloven § 11-12. Dette omfatter mottakere som har nedsatt arbeidsevne og som er under avklaring opp mot arbeid eller uføretrygd. I den ekstraordinære situasjonen som nå foreligger, settes mange aktiviteter og dermed fremdrift for AAP-mottakere på vent. Stortinget ba i anmodningsvedtak 400, 16. mars 2020, regjeringen om å midlertidig sørge for at tidsavgrensede ytelser, som arbeidsavklaringspenger, får forlengt perioden sin slik at manglende avklaring nå ikke fører til at kvoten på tre år avkortes for mottakerne. På bakgrunn av dette forlenges stønadsperioden med seks måneder. Dette gjelder både den ordinære perioden på tre år (fire år for de som fikk AAP før 2018), og for de som mottar AAP på unntak inntil to år utover den ordinære perioden. Forlengelsen gjelder alle AAP-mottakere med varighet etter § 11-12 som var inne i ordningen per 16. mars, uansett hvor de er i stønadsløpet, og de som nå fremover kommer inn på AAP med varighet etter § 11-12 så lenge forskriften gjelder. Forlengelsen er ikke avhengig av om fastsatt aktivitet utsettes. Forskriften gjelder frem til 31. desember 2020 eller når departementet/Kongen bestemmer.

På usikkert grunnlag anslås det at tiltaket vil øke utgiftene til arbeidsavklaringspenger med om lag 500 mill. kroner i 2020, og en høyere merutgift i påfølgende år. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med anslag for merutgiftene i påfølg-

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

ende år. I forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2020 vil regjeringen komme tilbake med anslag for eventuelle mindretgifter i uføretrygd, som følge av at tiltaket vil medføre utsatte overgang fra arbeidsavklaringspenger til uføretrygd.

Forlengelse av stønadperioden for de som mottar arbeidsavklaringspenger som arbeidssøker (§ 11-17)

I dag kan arbeidsavklaringspenger gis i seks måneder etter at mottaker er ferdig avklart mot arbeid, og vedkommende er i arbeidssøkeprosess, jf. folketrygdloven § 11-17. I den ekstraordinære situasjonen vi er i nå, kan det bli utfordrende for denne gruppen å skaffe arbeid innenfor stønadperioden på seks måneder. For å ta hensyn til dette, får mottakere av arbeidsavklaringspenger som per 29. februar 2020 hadde mindre enn fire måneder igjen av stønadperioden etter folketrygdloven § 11-17, forlenget stønadperioden frem til og med 30. juni 2020.

Det anslås på usikkert grunnlag at tiltaket vil gi en merutgift i arbeidsavklaringspenger på om lag 40 mill. kroner i 2020.

Samlet endring

Det foreslås å øke bevilgningen på posten med 540 mill. kroner.

Andre saker

Midlertidige forskriftsendringer i Lov om sosiale tjenester

Gjennom Innst. 198 L (2019–2020) er Arbeids- og sosialdepartementet gitt forskriftshjemmel til å opprette en midlertidig bestemmelse om økonomisk stønad til selvstendig næringsdrivende og frilansere som mister inntekt fordi kontrakter og oppdrag ikke kan gjennomføres som følge av virusutbruddet. Den nærmere oppfølgingen av bestemmelsen er under utarbeidelse.

Stortinget ba i anmodningsvedtak 399 og 400, 16. mars 2020, regjeringen om å stille aktivitetskrav i sosiale ytelser i bero inntil videre, og sørge for at tidsavgrensede ytelser, som arbeidsavklaringspenger, får forlenget perioden sin slik at manglende avklaring nå ikke fører til at kvoten på tre år avkortes for mottakerne. Det vurderes dermed om det også er behov for fullmakt til forskriftsendringer på andre områder i sosialtjenesteloven, blant annet når det gjelder aktivitetskrav og kvalifiseringsprogrammet. Det antas i tillegg at situasjonen innebærer en betydelig økning i antall søknader om økonomisk sosialhjelp mer generelt.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med endelige anslag for merutgiftene av de midlertidige endringene i lov om sosiale tjenester i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2020.

2.7 Helse- og omsorgsdepartementet

Kap. 701 E-helse, helseregistre mv.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Det foreslås å øke bevilgningen på posten med totalt 80 mill. kroner til ulike digitaliseringstiltak som skal bidra til å begrense smitte og behandle og følge opp syke under koronapandemien. Tiltakene er nærmere beskrevet under.

Det foreslås å øke bevilgningen med 30 mill. kroner for å legge til rette for rask utbredelse av videokonsultasjon og digital hjemmeoppfølging slik at helsepersonell kan følge opp pasienter under koronapandemien. Bevilgningen skal dekke kostnader til utvikling av helsenorge.no, slik at innbyggere kan få enkel tilgang til videoløsninger. Videre vil det utarbeides verktøy for dialog med innbyggere om symptomer og viktige beskjeder før videokonsultasjon, for å bidra til riktig oppfølging av pasienten. Det foreslås også å iverksette tiltak for å bedre informasjonssikkerhet og brukerstøtte, og gjøre helsenettet mer robust for økt bruk. Tiltaket kan bidra til å begrense smittespredning og til økt kapasitet i en presset situasjon. Videre kan tilrettelegging for video bidra til å opprettholde virksomheten hos helsepersonellgrupper som har fått krav om å stenge drift med fysisk oppmøte.

Videre foreslås det å øke bevilgningen med 45 mill. kroner for å etablere et automatisert smittesporingssystem basert på sporing av smarttelefon og nedlastet applikasjon (app). Tiltaket innebærer en automatisert digital oppsporing av personer som smittede har vært i nær kontakt med (nærkontakter) gjennom GPS-posisjon og bruk av Bluetooth. Flere land er i gang med lignende løsninger. Sporingssystemet vil kunne supplere og erstatte mye av det manuelle arbeidet som både tar lang tid og mye personellkapasitet. Tiltaket kan også bidra til at det blir mulig å lempe på allmenne og brede samfunnsmessige restriksjoner på et tidligere tidspunkt, fordi det er mer målrettet. Det vil være frivillig for den enkelte å delta i sporingssystemet. Sporingssystemet er nærmere omtalt i kgl. resolusjon og forskrift om digital smittesporing og epidemikontroll i anledning utbrudd av Covid-19, herunder nærmere vurderinger av personvern.

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

Det foreslås å øke bevilgningen med ytterligere 5 mill. kroner til en løsning for at innbyggere kan selvrappportere luftveissymptomer til Folkehelseinstituttet. Løsningen gjør at innbyggere kan registrere symptomer for seg og sine barn. Anonyme data vil løpende gjøres tilgjengelig for bruk av aktørene i sektoren og for innbyggere på Folkehelseinstituttets nettsider. Hensikten er å gi helsemyndighetene en bedre oversikt over spredningen og dermed også kunne bidra til å effektivisere smittevernshåndteringen. Løsningen er etablert og tilgjengelig for innbyggere. Bevilgningen skal benyttes til å dekke allerede påløpte kostnader til prosjektledelse og utvikling på helsenorge.no, og utvikling av mottak i logistikksystem hos Folkehelseinstituttet.

Kap. 732 Regionale helseforetak

Post 70 Særskilte tilskudd, kan overføres, kan nyttes under postene 72, 73, 74 og 75

Det foreslås å øke bevilgningen til de regionale helseforetakene med 40 mill. kroner til avansert simuleringsutstyr for opplæring i intensivbehandling. For å håndtere epidemien må tilstrekkelig antall helsepersonell være trent i å håndtere kritisk syke pasienter med behov for intensivbehandling. Mange som skal inn i tjenesten har ikke denne kompetansen og trenger opplæring. Simuleringsmuligheter for innøving av spesifikke prosedyrer bør oppskaleres for å ivareta opplæringsbehovet. Det foreslås at personell i spesialisthelsetjenesten og i de kommunale helse- og omsorgstjenestene skal inngå i opplæringen. Midlene fordeles slik mellom de regionale helseforetakene:

- 21,6 mill. kroner til Helse Sør-Øst RHF
- 7,5 mill. kroner til Helse Vest RHF
- 5,8 mill. kroner til Helse Midt-Norge RHF
- 5,1 mill. kroner til Helse Nord RHF

Videre foreslås det å øke bevilgningen med 5 mill. kroner til Helse Vest RHF for å utvide Norsk intensivregister til et Norsk intensiv- og pandemi-register. Norsk intensivregister innhenter informasjon om den behandling som gis på intensivavdelinger på sykehus og brukes som grunnlag for forskning, analyser og kvalitetsforbedring av tjenesten. Intensivregisteret har tatt i bruk en løsning for registrering av intensivpasienter med koronavirus i registeret. Det foreslås å utvide registeret til å bli et pandemiregister med hjemmel i kvalitetsregisterforskriften, ved å inkludere alle koronaviruspasienter som behandles i sykehus, også de som behandles i andre avdelinger

enn intensivavdelinger. Data fra registeret setter Folkehelseinstituttet og Helsedirektoratet i stand til å overvåke forløpet av sykdommen i Norge og intensivkapasiteten.

Kap. 740 Helsedirektoratet

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen til Helsedirektoratet foreslås økt med 8 mill. kroner for at direktoratet i samarbeid med WHO kan oppdatere og distribuere faglige retningslinjer gjennom bruk av IKT-verktøyet MAGIC. Verktøyet kan innhente informasjon fra forskningsartikler og forskningsdata i sanntid og bearbeide dem til faglige retningslinjer. Forslaget er en engangsinvestering og tiltaket kan iverksettes umiddelbart.

For å best mulig kunne håndtere det pågående virusutbruddet, er det viktig å raskt kunne oppdatere og distribuere faglige retningslinjer til sykehus og den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Dette gjelder diagnostikk, behandling av ulike pasientgrupper, rutiner for godt smittevern blant helsepersonell og så videre. Dette er særlig viktig dersom helsetjenesten må benytte helsepersonell som ikke jobber der til daglig. En kunnskapsoppsummering i MAGIC koster mellom 500 000 og 1 mill. kroner.

Gjennom en bevilgning til Helsedirektoratet kan det utarbeides 8-15 faglige retningslinjer relatert til behandling og forebygging. Disse kan publiseres raskt og være tilgjengelige for helsepersonell både i Norge og resten av verden.

Andre saker

Bevilgninger til de regionale helseforetakene

Det vises til anmodningsvedtak nr. 416 (2019–2020) av 19. mars 2020:

«Stortinget ber regjeringen sikre at sykehusene har tilstrekkelige midler når de nå planlegger å møte korona-pandemien og styrker intensivkapasiteten. Sykehusene og andre virksomheter innenfor helse må få dekket uforutsette og nødvendige utgifter knyttet til legemidler og medisinsk utstyr i perioden krisen varer.»

Spesialisthelsetjenesten er i en krevende beredskapsperiode. Tjenesten spisser ressursene sine mot beredskap og akutt behandling, samtidig som planlagt aktivitet utsettes. Utsettelse av planlagt behandling vil gi sykehusene lavere aktivitetsbaserte inntekter fra Innsatsstyrt finansiering (ISF).

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

Samtidig vil helseforetakenes kostnader samlet sett øke.

Helseforetakene har ekstrakostnader blant annet som følge av avvik i driften knyttet til sykdom, personell i karantene, barnepass, vikar- og overtidskostnader og kostnader knyttet til ekstraordinære innkjøp, leie av bygg til beredskapssykehus mv. Regjeringen ga i Prop. 52 S (2019–2020) uttrykk for at den vil sikre at helse- og omsorgssektoren gis mulighet til å iverksette de tiltak som er nødvendige gitt situasjonen.

Det samlede merbehovet i de regionale helseforetakene som følge av de pågående pandemien er på nåværende tidspunkt svært usikkert. De regionale helseforetakene har bevilgninger på over 160 mrd. kroner i 2020 og har ikke et akutt likviditetsbehov. Regjeringen vil komme tilbake med forslag til økte bevilgninger til de regionale helseforetakene i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2020.

Endringer av refusjonstakster fra folketrygden

Helse- og omsorgsdepartementet har som følge av virusutbruddet gjort endringer i enkelte honorartakster til leger (både fastleger og legespesialister med driftsavtale) og psykologspesialister med driftsavtale. Endringene innebærer at legevakt kan benytte e-konsultasjonstaksten, og fastleger kan benytte e-konsultasjonstaksten også på kveld. Videre kan fastleger bruke kveldstakster og telefonkonsultasjoner honoreres for fastleger og avtalespesialister på lik linje med e-konsultasjon. Dette vil medføre merutgifter.

I tillegg er det foretatt endringer i aktivitetsbasert refusjon til laboratoriene, ved at refusjonen for laboratorieanalyser etter koronaviruset ble økt. Denne økningen ville rutinemessig ellers ha skjedd først kommende årsskifte.

Selvstendig næringsdrivende helsepersonell er oppfordret til å ta i bruk digitale løsninger som kompensasjon for fysisk tilstedeværelse. For noen grupper kreves det endringer i takstforskrifter som vil understøtte en slik omlegging av praksis. Det arbeides med endringsforskrifter på dette området. Refusjoner for e-konsultasjoner blir tilsvarende eller lavere enn refusjoner for ordinære fysiske konsultasjoner. E-konsultasjonene vil også i all hovedsak komme til erstatning for ordinære konsultasjoner, og dermed ikke medføre volumvekst. Forslagene antas dermed ikke å medføre økte utgifter på stønadsbudsjettet for andre behandlergrupper enn legene.

Regjeringen vil komme tilbake til saken i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2020.

2.8 Barne- og familiedepartementet

Kap. 865 Forbrukerpolitiske tiltak

Post 71 Tilskudd til Reisegarantifondet

Utbruddet av koronavirus og smitteverntiltakene som er satt i verk innebærer en markert nedgang i reiseaktivitet. Det er derfor grunn til å vente flere konkurser blant pakkereisearrangører. Etter pakkereiseloven har de reisende særlige rettigheter (reisegaranti) ved konkurs hos arrangør, herunder krav på tilbakebetaling for reisetjenester som ikke blir levert. Reisegarantien ivaretas ved at arrangørene må stille garantier i favør av Reisegarantifondet og innbetale årsavgift som dekker drift av Reisegarantifondet og går til oppbygging av fondets egenkapital. Pakkereiseloven gjennomfører EUs pakkereisedirektiv i norsk rett.

Garantiene som pakkereisearrangørene har stilt forventes ikke å dekke arrangørenes plikter overfor de reisende etter pakkereiseloven i den situasjonen vi nå står overfor. De individuelt stilte garantiene i reisegarantiordningen er basert på en måneds forventet omsetning i høysesong. Reisegarantifondets egenkapital på 15 mill. kroner, som kan trekkes på om garantiene ikke er tilstrekkelige, antas å være utilstrekkelig til å dekke forventede krav.

Regjeringen foreslår derfor å tilføre Reisegarantifondet midler over statsbudsjettet. Merbehovet er usikkert og avhengig av den videre utviklingen av pandemien. Det foreslås å opprette en ny post 71 Tilskudd til Reisegarantifondet på kap. 865 Forbrukerpolitiske tiltak med en bevilgning på 100 mill. kroner, samt en overskridelsesfullmakt på ytterligere 200 mill. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak. Midler fra bevilgningen og fullmakten tildeles Reisegarantifondet i den utstrekning fondet ikke er i stand til å dekke forpliktelsene etter pakkereiseloven.

For å avhjelpe pakkereisearrangørene og for å redusere belastningen på Reisegarantifondet når pakkereisearrangørene går konkurs, foreslås det også en midlertidig lovhjæmmel til ved forskrift å forlenge fristen på 14 dager for pakkereisearrangørene til å tilbakebetale de reisende, når en pakkereise avlyses på grunn av ekstraordinære forhold. Se omtale i Prop. 68 LS.

På bakgrunn av virusutbruddet har EU-kommisjonen anbefalt å innføre en ordning der arrangøren tilbyr den reisende en kreditnota (tilgodelapp) i stedet for umiddelbar tilbakebetaling. Denne kreditnotaen må det være frivillig for den reisende å godta, den må kunne innløses i ny reise eller kontanter på et senere tidspunkt og den må

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

være sikret ved arrangørens insolvens. Regjeringen vil legge til rette for innføring av en slik ordning, og vil anbefale at slike kreditnotaer brukes i størst mulig utstrekning. Flere land har allerede innført ordninger med kreditnotaer.

Det er uheldig at næringen, slik Reisegarantifondet nå er innrettet, ikke synes å være i stand til etterleve sine plikter etter pakkereiseloven. Regjeringen tar sikte på å styrke kravene til individuelle garantier fra pakkereisearrangørene og til soliditeten i fondet, slik at underdekning unngås i fremtiden.

Det foreslås også et tilskudd på 2 mill. kroner til økt saksbehandlingskapasitet i Reisegarantifondet.

Samlet foreslås det en bevilgning på 102 mill. kroner på posten.

2.9 Nærings- og fiskeridepartementet

Tiltak særlig rettet mot oppstarts- og vekstbedrifter

Regjeringen er opptatt av å støtte virksomheter med forsknings- og innovasjonsaktivitet, slik at vi opprettholder omstillings- og vekstevne når epidemien er over. Det er viktig å støtte opp under produktive virksomheter som kan utvikle seg til å bli blant våre viktigste i fremtiden. Investeringer i forskning og innovasjon er ofte langsiktige. Deresom slik aktivitet stopper opp, vil det kunne få langvarige og betydelige konsekvenser for norsk verdiskaping og konkurransevne. Regjeringen foreslår derfor flere tiltak særskilt rettet mot bedrifter i en vekstfase og bedrifter med forsknings- og innovasjonsaktivitet. Forslagene omfatter tilskudd på 3,1 mrd. kroner. Dette omfatter 2,5 mrd. kroner til innovasjons- og etablerertilskudd, 300 mill. kroner til rentestøtteordningen under Innovasjon Norge, 50 mill. kroner til en ny tilskuddordning for private innovasjons- og gründermiljøer og 250 mill. kroner til Forskningsrådet for å bidra til å opprettholde FoU-aktiviteter i næringslivet. I tillegg foreslås rammen for innovasjonslån økt med 1,6 mrd. kroner og tilhørende tapsavsetning økt med 720 mill. kroner. Det foreslås også 1 mrd. kroner i økt kapital til Investinor. Til sammen vil disse tiltakene lette likviditetsutfordringene for gründerne, vekstbedrifter og innovasjonsmiljøer, og bidra til at innovasjons- og utviklingsprosjekter kan gjennomføres til tross for økonomiske utfordringer som følge av virusutbruddet.

Gjennom innovasjonslån delfinansierer Innovasjon Norge investeringsprosjekter som bidrar til nyetableringer, nyskaping, omstilling, interna-

sjonalisering og utvikling. I tillegg til å øke rammen for innovasjonslån foreslås det å øke tapsavsetningen slik at Innovasjon Norge kan ta noe høyere risiko. Innovasjonstilskuddet støtter utviklingsprosjekter som vil kunne skape ny aktivitet i små og mellomstore bedrifter og slik bidra til å hindre unødvendige permitteringer. Ordningen skal stimulere til at utviklingsprosjekter kan gjennomføres til tross for resultatsvikt og likviditetsutfordringer. Etablerertilskuddet foreslås også økt, slik at støtte kan gis til flere oppstartsbedrifter og at maksimal støtte bedriftene kan motta økes fra 0,7 mill. kroner til 1,5 mill. kroner. Rente- og avdragsbetalingene for eksisterende eller nye innovasjonslån og distriktsrettede risikolån. Den nye tilskuddsordningen for private innovasjonsmiljøer skal bidra til at disse viktige miljøene fortsatt kan gi et tilbud til oppstartsbedrifter og gründerne.

I tillegg til forslagene i denne proposisjonen har Innovasjon Norge selv iverksatt en rekke strakstiltak for å bedre situasjonen for oppstarts- og vekstbedrifter. Dette gjelder blant annet nedsettelse av rente på både løpende og nye lån, forenklede prosesser for søknader om avdragsutsettelse, større bidrag til finansiering enn normalt og lavere krav til sikkerhet enn normalt. Regjeringen vil vurdere behovet for ytterligere tiltak rettet mot denne gruppen bedrifter fremover.

Forskningsrådet har tatt flere initiativer for å hjelpe næringslivet, blant annet redusert saksbehandlingstid for Skattefunn-søknader. Videre vil prosjekter som blir forsinket som følge av situasjonen, kunne søke om forlengelse. Flere aktører har etterlyst tiltak for å fremskynde utbetaling av Skattefunn-gradrag. Departementets vurdering er imidlertid at det vil være krevende å etablere en særordning for fremskyndet utbetaling av Skattefunn-gradrag, frikoblet fra skatteoppgjøret. Det vises til nærmere omtale i avsnitt 2.11 *Skattefunn*.

Kap. 919 Diverse fiskeriformål

Post 75 Tilskudd til næringstiltak i fiskerierne, kan overføres

Det foreslås å øke bevilgningen til garantilott for fiskere med 5 mill. kroner, fra 1 mill. kroner til 6 mill. kroner. Formålet med ordningen er å gi fiskere en viss minsteinntekt i de ulike fiskerierne, dersom fisket av ulike årsaker skulle slå feil. Ordningen er regelstyrt og hjemlet i forskrift. Det foreslås enkelte endringer i regelverket som vil kunne bidra til å redusere de negative konsekven-

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

sene for fiskere som rammes av leveransestopp som direkte følge av virusutbruddet, eksempelvis hvis fiskemottak må holde stengt på grunn av sykdom eller karantenebestemmelser.

Kap. 920 Norges forskningsråd

Post 50 Tilskudd til forskning

Regjeringen foreslår å øke bevilgningen til næringsrettet forskning og utvikling med 250 mill. kroner for å opprettholde forskningsbasert omstilling og innovasjon. Engangsbevilgningen skal bidra til å opprettholde FoU-aktiviteter i hele bredden av næringslivet. For å redusere risikoen for at pågående prosjekter avsluttes som følge av virusutbruddet, vil Forskningsrådet blant annet kunne øke den statlige støtteandelen innenfor rammen av statsstøtteregulverket.

Kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap

Post 54 Risikokapital, Investinor AS

Regjeringen foreslår å øke investeringskapitalen i Investinor for å bedre tilgangen på kapital for bedrifter i tidlig fase. Det er viktig å stimulere til at privat kapital og kompetanse kan skape og utvikle nye lønnsomme arbeidsplasser fremover. Investinor kan bidra til dette gjennom sitt nye mandat for matching- og fondsinvesteringer. Mandatet åpner også for samarbeid med det Europeiske investeringsfondet (EIF) som kan gjøre flere virkemidler tilgjengelig for norske bedrifter. I Saldert budsjett 2020 er det bevilget 142 mill. kroner på kap. 950 til det nye mandatet. Det foreslås å øke bevilgningene med 1 mrd. kroner i 2020. Forslaget innebærer en økning på 350 mill. kroner i risikokapital på post 54. Videre foreslås det å øke kapitalinnskuddet med 650 mill. kroner, jf. omtale under post 91.

Post 91 Kapitalinnskudd, Investinor AS

Det vises til omtale under post 54 ovenfor. Det foreslås å øke bevilgningen på kap. 950, post 91 med 650 mill. kroner.

Kap. 2421 Innovasjon Norge

Post 50 Innovasjon – prosjekter, fond

Regjeringen foreslår å øke bevilgningen til Innovasjon Norge med 3 570 mill. kroner for å særskilt støtte bedrifter i en vekstfase og bedrifter med

forsknings- og innovasjonsaktivitet. Forslaget omfatter:

- 300 mill. kroner til rentestøtteordningen.
- 2 500 mill. kroner til innovasjons- og etablerertilskudd.
- 50 mill. kroner til tilskuddsordning for private innovasjons- og gründermiljøer.
- 720 mill. kroner til tapsavsetning knyttet til økning av ramme for innovasjonslån med 1 600 mill. kroner.

For å lette situasjonen for bedrifter med midlertidige betalingsvansker foreslås det en økning på 300 mill. kroner i ordningen med rentestøttefond. Dette innebærer at bedrifter kan få utsatt avdrags- og/eller rentebetalinger for eksisterende eller nye innovasjonslån og distriktsrettede risikolån. Rentestøtte kan også gis til bedrifter i forbindelse med finansiering av utviklingsprosjekter i en tidlig fase.

Regjeringen foreslår å øke bevilgningen til innovasjonstilskudd og etablerertilskudd med til sammen 2,5 mrd. kroner. Innovasjonstilskudd vil treffe bredden av vekstselskap. For bedrifter som opplever reduserte inntekter og likviditetsutfordringer, vil det være vanskelig å prioritere utviklingstiltak som ikke har umiddelbar effekt. Denne typen tilskudd kan bidra til at gode innovasjonsprosjekter videreføres eller legges til rette for nye utviklingsprosjekter. Midlene skal bidra til å stimulere produkt- og tjenesteutvikling, strategi- og kompetanseutvikling, tilrettelegging av utviklingsaktiviteter og -prosjekter og bedriftsnettverk. Tilskuddet kan også benyttes til kjøp av FoU-tjenester. Dette kan gi grunnlag for lønnsom vekst senere.

Etablerertilskudd treffer gründere og oppstartsbedrifter med innovative forretningsidéer som har markeds- og vekstpotensial, men svekket tilgang til egenkapital. Tilskuddet kan brukes til avklaring av markeds- og vekstpotensial, validering, pilotering og kommersialisering. Bevilgningsøkningen vil gjøre at man kan nå ut til flere gründerbedrifter og samtidig øke maksimal støtte.

Videre foreslås det å bevilge 50 mill. kroner til en midlertidig tilskuddsordning til private innovasjons- og gründermiljøer. De senere årene er det etablert en privat infrastruktur og økosystem som legger til rette for å stimulere til entreprenørskap, akselerere oppstartsselskap og koble gründere med investormiljøer. Dette økosystemet er fortsatt i utviklingsfasen og inntektene avhenger av leieinntekter fra virksomheter som selv kan ha fått problemer på grunn av de strenge smitteverntiltakene. Mange av disse miljøene står dermed i fare for å gå konkurs. De private innovasjons- og gründermiljø-

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

ene har i områdegjennomgangen av virkemiddelapparatet blitt fremhevet som effektive bidragsytere til økt verdiskaping. Støtteordningen har til hensikt å sørge for at disse miljøene kan opprettholde sitt tilbud til oppstarts- og vekstselskap.

Regjeringen foreslår å øke rammen for Innovasjon Norges ordning for innovasjonslån med 1,6 mrd. kroner til 3 mrd. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak. Det foreslås bevilget 720 mill. kroner i tapsavsetning. Ordningen er innrettet mot prosjekter som vanskelig lar seg finansiere av banker uten risikodeling. Innovasjonslån skal normalt stimulere til investeringer i innovativ virksomhet og kan bidra til oppstart og videreføring av omfattende prosjekter. Regjeringen foreslår at økt ramme særlig skal rettes mot likviditetslån. Lånene vil få en avdragsfri periode og deretter nedbetaling tilpasset situasjonen. Grunnet situasjonen i næringslivet økes tapsavsetningene på nye lån fra 30 pst. til 45 pst.

Innovasjon Norge skal sørge for at de foreslåtte tiltakene er i tråd med statsstøtteregulverket. Det foreslås at Innovasjon Norge ved behov får fleksibilitet til selv å prioritere og omdisponere innenfor virkemidlene på post 50, med bakgrunn i selskapets mål. Regjeringen vil følge med på rammen for de foreslåtte tiltakene og komme tilbake med forslag til ytterligere tiltak ved behov.

Andre saker

Avdragsutsettelse innenfor eksportfinansieringsordningene

GIEK og Eksportkreditt Norge har med dagens mandat og rammer handlingsrom til å gi avdragsutsettelse som et verdiskapende tiltak i sin oppfølging av utestående garantier og lån. GIEK og Eksportkreditt Norge er opptatt av finne effektive og gode løsninger for hvordan de kan utnytte sitt eksisterende handlingsrom til å gi avdragsutsettelse i den pågående markedssituasjonen. Det gjøres konkrete vurderinger i hver enkelt sak.

2.10 Samferdselsdepartementet

Kap. 1320 Statens vegvesen

Post 72 Kjøp av riksveiferjetjenester, kan overføres

Det vises til anmodningsvedtak nr. 424 (2019–2020) av 19. mars 2020:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag som kan sikre reduserte takster på riksveiferjer for en avgrenset periode.»

Regjeringen foreslår å redusere takstene på riksveiferjer med 20 pst. i perioden 1. april – 30. juni. Det anslås at forslaget vil redusere billettinntektene med om lag 50 mill. kroner, gitt siste trafikkanslag fra Statens vegvesen. Regjeringen foreslår derfor å øke bevilgningen på posten med 50 mill. kroner. Departementet anser med dette anmodningsvedtaket som oppfulgt.

Andre saker

Hjemtransport med fly av nordmenn på reise og særskilt frakt

På grunn av en uoversiktlig global situasjon med mange reiserestriksjoner i og mellom land, stengte luftrom og grenser, foreslås det at den vedtatte ordningen for hjemtransport av nordmenn forlenges fra 31. mars 2020 til 1. mai 2020.

Videre foreslås det at ordningen utvides fra å omfatte dekning av «dokumenterbare merkostnader ved å opprettholde enkelte avganger flyselskapene ellers ville innstilt» til også å gjelde dekning av dokumenterbare merkostnader ved å gjennomføre flyvninger til andre destinasjoner, der det nå befinner seg et stort antall norske borgere, som er fast bosatt i Norge og som er på midlertidig reise i utlandet. Dette vil være den ekstra kostnaden flyselskapene belastes dersom de ikke får dekket sine utgifter gjennom vanlige billettinntekter (ordinære, ikke-rabatterte økonomibilletter). Det legges til grunn at disse utgiftene kan dekkes innenfor den vedtatte bevilgningen på kap. 1310 Flytransport, post 71 Kjøp av hjemtransport med fly av nordmenn på reise og særskilt frakt på 100 mill. kroner.

Private flyplasser

Stortinget har bevilget midler til et grunnleggende tilbud av flytransport i Norge, jf. Prop. 57 S (2019–2020). Dette inkluderer Haugesund lufthavn.

De økonomiske konsekvensene for private lufthavner som følge av virusutbruddet er ennå ikke kjent. Samferdselsdepartementet har fått tilbakemeldinger fra flere ikke-statlige lufthavner om at de er i en krevende situasjon. Etter det Samferdselsdepartementet er kjent med, har Avinor AS kommet til enighet med Lufthavn-drift AS, som har tjenestekonsesjon for Haugesund lufthavn, om betalingsutsettelse inntil videre for leie for andre kvartal 2020. Dette utgjør i underkant av 4 mill. kroner. Regjeringen vil raskt komme tilbake til Stortinget med en nærmere vurdering av de økonomiske konsekvensene for private lufthav-

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

ner og oppfølging av Stortingets vedtak om kompensasjon for bortfall av lufthavnavgifter.

Kjøp av persontransport med tog

Antall personer som reiser med tog har falt betydelig de siste ukene, i tråd med helsefaglige råd om redusert reiseaktivitet. Billettinntektene til togselskapene har falt tilsvarende. Kollektivtransport bidrar blant annet til at samfunnskritisk personell kan reise til og fra jobb. Regjeringen har iverksatt strakstiltak for å opprettholde togtilbudet inntil videre.

For å bidra til togselskapenes likviditet er det iverksatt umiddelbare tiltak. Jernbanedirektoratet utbetaler fullt vederlag på rutene basert på ordinær ruteplan, mens togselskapene kan tilpasse kapasiteten til transportbehovet, i samråd med direktoratet. Dette bidrar til å dekke opp for deler av inntektsbortfallet hos selskapene. Bane NOR utsetter også innbetaling av kjøreveisavgift for å gi togoperatørene bedre likviditet. Redusert merverdiavgift på transport og de generelle tiltakene for næringslivet vil også komme togselskapene til gode.

Regjeringen ønsker å opprettholde et grunnleggende tilbud av kollektivreiser med tog gjennom en periode med redusert reiseaktivitet som følge av virusutbruddet. Regjeringen følger situasjonen nøye og vil ved behov komme raskt tilbake med forslag til ytterligere kompenserende tiltak, slik at togoperatørene kan opprettholde et minimumstilbud.

2.11 Finansdepartementet

Kap. 1645 Statlig garantiordning for lån til små og mellomstore bedrifter

Post 23 (Ny) Spesielle driftsutgifter til administrasjon av statlig garantiordning for små og mellomstore bedrifter

Det er besluttet å etablere en statlig garantiordning for lån til små og mellomstore bedrifter jf. Prop. 58 LS (2019–2020), Prop. 57 S (2019–2020) og Innst. 200 S (2019–2020). Det ble bevilget 10 mrd. kroner i tilskudd til tapsavsetning på kap. 1645, post 50 Tilskudd til tapsavsetning for statlig garantiordning for lån til små og mellomstore bedrifter.

Finansdepartementet har, i samråd med Nærings- og fiskeridepartementet, gitt Garantiinstituttet for eksportkreditt (GIEK) i oppdrag å administrere ordningen. Dette gis som et særskilt

oppdrag til GIEK, på siden av dets ordinære virksomhet. Merutgifter GIEK har for å administrere ordningen, herunder etablering og drift av ordningen, dekkes gjennom særskilt bevilgning. Anslaget på en slik særskilt bevilgning er usikkert, og regjeringen vil komme tilbake til Stortinget ved behov. Inntekter under garantiordningen vil tilfalle staten, og føres på kap. 5605, post 89.

Regjeringen foreslår å bevilge 10 mill. kroner til GIEK for administrasjon av garantiordningen på kap. 1645, ny post 23 Spesielle driftsutgifter til administrasjon av garantiordning for lån til små og mellomstore bedrifter.

Kap. 5501 Skatter på formue og inntekt

Post 70 Trinnskatt, formuesskatt mv. fra personlige skatteyttere

Selvstendig næringsdrivende gis utsatt betalingsfrist for 1. og 2. termin i forskuddsskatten i 2020. Det budsjetteres med et provenytap på 100 mill. kroner i 2020, hvorav 14 mill. kroner bokføres på kap. 5501, post 70. Det vises til nærmere omtale under *Skatteutsettelse*.

Post 72 Fellesskatt mv. fra personlige skatteyttere

Selvstendig næringsdrivende gis utsatt betalingsfrist for 1. og 2. termin i forskuddsskatten i 2020. Det budsjetteres med et provenytap på 100 mill. kroner i 2020, hvorav 56 mill. kroner bokføres på kap. 5501, post 72. Det vises til nærmere omtale under *Skatteutsettelse*.

Post 74 Selskapsskatter mv. fra upersonlige skatteyttere utenom petroleum

Utsatt betalingsfrist for 2. termin i forskuddsskatten for upersonlige skatteyttere, vedtatt av Stortinget ved behandling av Innst. 200 S (2019–2020), skal likevel ikke gjelde for skatt på alminnelig inntekt for naturressurs- og grunnrenteskattepliktige kraftforetak. Dette anslås å øke skatteinntektene med 20 mill. kroner i 2020, som føres på kap. 5501, Post 74. Det vises til nærmere omtale under *Skatteutsettelse*.

Kap. 5700 Folketrygdens inntekter

Post 71 Trygdeavgift

Selvstendig næringsdrivende gis utsatt betalingsfrist for 1. og 2. termin i forskuddsskatten i 2020. Det budsjetteres med et provenytap på 100 mill.

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

kroner i 2020, hvorav 30 mill. kroner bokføres på kap. 5501, post 71. Det vises til nærmere omtale under *Skatteutsettelse*.

Kap. 5521 Merverdiavgift

Post 70 Merverdiavgift

Midlertidig reduksjon i den lave merverdiavgiftssatsen

Det vises til anmodningsvedtak nr. 397 (2019–2020) av 16. mars 2020:

«Redusere lav momssats til 8 prosent. Dette er en midlertidig ordning inntil videre. Endringen trer i kraft fra og med 1. januar 2020».

I Prop. 58 LS (2019–2020) fulgte regjeringen opp anmodningsvedtaket med forslag om å redusere den lave merverdiavgiftssatsen fra 12 pst. til 8 pst. i perioden fra og med 20. mars 2020 til og med 31. oktober 2020. For virkningsdatoen ble det vist til EØS-avtalens begrensninger, og samtidig signalisert at regjeringen ville «følge nøye med på utviklingen i signalene fra EU-kommisjonen og ESA, og utforske handlingsrommet i praktiseringen av statsstøtteregelverket.»

Stortinget vedtok 21. mars 2020 å redusere merverdiavgiftssatsen fra 12 pst. til 8 pst. i perioden fra og med 1. april 2020 til og med 31. oktober 2020, jf. Innst. 200 S. (2019–2020). Finanskomiteens flertall ba samtidig «om at regjeringen gjør en ny vurdering i tråd med siste justeringer av EUs regelverk og melder tilbake til Stortinget i den varslede proposisjonen som skal legges fram 27. mars 2020.» Videre ble det understreket at «dersom endringene av merverdiavgift ikke gis tilbakevirkende kraft, vil flertallet vurdere om lav momssats skal reduseres ytterligere eller om det skal iverksettes andre tiltak.»

Departementet legger til grunn at finanskomiteen sikter til EU-kommisjonens retningslinjer av 19. mars 2020 om midlertidige statsstøttetiltak som anses forenlige etter Traktaten om Den Europiske Unions Funksjonsmåte artikkel 107(3) (b). EFTAs Overvåkningsorgan (ESA) vil anvende retningslinjene når de vurderer om støtte er forenlig med EØS-avtalen art. 61(3)(b), med unntak for støtte gitt til jordbruk, fiskeri og havbruk. Artikkelen 61(3)(b) og retningslinjene gjelder i tillegg til adgangen til å gi støtte i henhold til art. 61(2)(b).

En satsreduksjon fra 12 pst. til 8 pst. med virkning fra 1. januar 2020 kan vanskelig anses som forenlig med art. 61(3)(b), herunder de nye retningslinjene, jf. avsnitt nedenfor. Departementet foreslår på denne bakgrunn ingen endringer i

tidsperioden for den reduserte satsen på 8 pst. For å imøtekomme finanskomiteens føringer, jf. Innst. 200 S. (2019–2020), foreslår departementet i stedet at ytterligere lettelse gis ved å redusere satsen med enda én prosentenh, fra 8 til 7 pst.

Adgang til å gi statsstøtte

Stortingets anmodningsvedtak bygger på en forutsetning om at staten skal frafalle sitt krav på for mye oppkrevd og innbetalt merverdiavgift som følge av at satsreduksjonen gis tilbakevirkende kraft. Differansen mellom innbetalt merverdiavgift med 12 pst. og ny sats på 8 pst. skal i stedet tilfalle den avgiftspliktige som har oppkrevd merverdiavgift med 12 pst. Et slikt frafall av statens krav til fordel for den avgiftspliktige er i realiteten et tilskudd fra staten. Departementet legger til grunn at dette utgjør statsstøtte som krever notifisering, og som ikke kan iverksettes før ESA eventuelt har godkjent støtten. En ordning som kan notifiseres, vil være tid- og ressurskrevende. Det vises til omtalen om dette i Prop. 58 LS (2019–2020).

Etter EØS-avtalen art. 61(3)(b) kan statsstøtte være forenlig dersom støtten skal bøte på alvorlige forstyrrelser i økonomien. I de nye retningslinjene slås det fast at virusutbruddet er en alvorlig forstyrrelse i økonomien. Statsstøtte kan notifiseres etter EØS-avtalen art. 61(3)(b) og etter de nye midlertidige retningslinjene. I begge tilfeller må det påvises at støtten er nødvendig, velegnet og står i forhold til formålet om å bøte på den forstyrrelsen i økonomien som virusutbruddet medfører.

Det følger av de nye retningslinjene at midlertidig støtte i form av direkte tilskudd, tilbakebetalingspliktige forskudd eller skattefordeler til foretak som opplever plutselig knapphet eller mangel på likviditet, kan være velegnet, nødvendig og målrettet under de nåværende omstendigheter. Slik støtte kan gis både til foretak som er i økonomiske vanskeligheter som følge av virusutbruddet, og til foretak som ikke er i økonomiske vanskeligheter, forutsatt at den

- ikke overstiger 800 000 euro per foretak
- gis på grunnlag av en støtteordning med et estimert budsjett
- ikke gis til foretak som var i økonomiske vanskeligheter 31. desember 2019
- gis senest 31. desember 2020.

Støtteordninger som er utformet i tråd med retningslinjene, er utvilsomt forenlig med art. 61(3)(b), og vil dermed enkelt kunne godkjennes.

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

Støtteordninger som ikke oppfyller vilkårene i retningslinjene, kan også notiseres etter art. 61(3)(b), men slik støtte kan være vanskeligere å få godkjent. Dersom det er usikkert om støtteordningen er forenlig med art. 61(3)(b), har ESA plikt til å åpne formell undersøkelse som ledd i en eventuell notifikasjonsprosess.

Departementets vurdering og forslag

Departementet legger til grunn at et støttetiltak som innebærer at staten skal frafalle sitt krav på differansen mellom 12 pst. merverdiavgift og 8 pst. merverdiavgift, vanskelig kan notiseres etter de nye retningslinjene knyttet til EØS-avtalen art. 61(3)(b).

Etter retningslinjene er det blant annet et absolutt krav at ingen foretak som var i økonomiske vanskeligheter per 31. desember 2019, kan motta støtte. Gitt omfanget av foretak som omsetter tjenester omfattet av den reduserte satsen på 12 pst., og sektorene det gjelder, er det ganske sikkert at noen av foretakene som er omfattet av tiltaket, vil ha vært i økonomiske vanskeligheter på dette tidspunktet. Dersom støttetiltaket skal notiseres etter retningslinjene, må det være et krav at alle foretakene legger frem dokumentasjon på at de ikke var i økonomiske vanskeligheter per 31. desember 2019. I tillegg må myndighetene kontrollere dokumentasjonen. Dette vil føre til store administrative byrder.

Det er imidlertid uansett ikke sikkert at støttetiltaket kan notiseres etter retningslinjene, da det ikke kan utelukkes at tiltaket omfatter foretak som ikke opplever plutselig knapphet eller mangel på likviditet. Det vises igjen til omfanget av foretak som omsetter tjenester omfattet av den reduserte satsen på 12 pst.

Støttetiltaket kan alternativt notiseres direkte etter art. 61(3)(b). Departementet anser det imidlertid som usikkert om tiltaket vil kunne bli godkjent etter art. 61(3)(b), samt at en slik notifisering også vil være krevende.

Støttetiltaket vil som nevnt gjelde foretak som tidligere i år har omsatt tjenester med merverdiavgiftssats på 12 pst. Merverdiavgiftssatsen på 12 pst. omfatter foretak i ulike sektorer som er ulikt rammet av virusutbruddet. Om et foretak har omsatt tjenester som er omfattet av merverdiavgiftssatsen på 12 pst., synes derfor ikke å være en velegnet indikator på om foretaket har et støttebehov. Støttetiltaket er altså utformet på en måte som gjør at det er usikkert om støtten er velegnet for å bøte på de alvorlige forstyrrelsene i økonomien.

Tiltakets utforming gjør også at selve støttebeløpet for det enkelte foretaket er usikkert. Dette skyldes at en del kjøpere på privatrettslig grunnlag vil kunne kreve å få tilbakebetalt fra selgeren, differansen mellom den ved kjøpet betalte merverdiavgiften med sats på 12 pst. og den nye satsen på 8 pst. Det beløpet som tilbakebetales til kjøperen, vil ikke utgjøre støtte for selgeren. Dette gjør også at det er usikkert om tiltaket er velegnet, nødvendig og står i forhold til målet om å bøte på de alvorlige forstyrrelsene i økonomien.

Etter departementets syn er det altså ikke åpenbart at det er forenlig med EØS-avtalen å gi reduksjonen i merverdiavgiftssatsen virkning fra 1. januar 2020. Dersom ESA er usikker på om støtteordningen er forenlig med art. 61(3)(b), har ESA, som ledd i en eventuell notifikasjonsprosess, plikt til å åpne formell undersøkelse. En formell undersøkelse er en tidkrevende prosess.

Merverdiavgiftssatsene kan derimot reduseres for tiden fremover, så lenge det skjer innenfor rammene av EUs merverdiavgiftsdirektiv. Det innebærer at lav sats kan reduseres til 5 pst. uten at det er i strid med EØS-avtalen. Reduseres satsen lenger ned enn til 5 pst., må det vurderes om det utgjør statsstøtte, og i så fall om slik støtte kan notiseres til og godkjennes av ESA.

I Innst. 200 S. (2019–2020) understreker finanskomiteen at den vil vurdere om den lave merverdiavgiftssatsen skal reduseres ytterligere, eller om det skal iverksettes andre tiltak, dersom den reduserte merverdiavgiftssatsen ikke gis tilbakevirkende kraft.

Flere næringer med omsetning med lav merverdiavgiftssats er særlig hardt rammet av virusutbruddet. På denne bakgrunn ba Stortinget regjeringen om midlertidig å redusere den lave merverdiavgiftssatsen. Regjeringen fulgte opp Stortingets anmodning i Prop. 58 LS (2019–2020) med forslag om å hjelpe disse næringene ved å gi lettelser i merverdiavgiften. Departementet viser til finanskomiteens merknad, jf. Innst. 200 S (2019–2020), og foreslår at den lave merverdiavgiftssatsen reduseres ytterligere til 7 pst. med virkning fra og med 1. april 2020 til og med 31. oktober 2020.

Å redusere den lave merverdiavgiftssatsen med ytterligere en prosentenhets anslås å redusere merverdiavgiftsinntektene i 2020 med om lag 300 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett. Samlet anslås provenytapet ved den midlertidige satsreduksjonen fra 12 pst. til 7 pst. å være om lag 1 480 mill. kroner. Omsetningen av tjenestene omfattet av den lave satsen antas, på grunn av virusutbruddet, å bli lavere enn det ble

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

budsjettet med i saldert budsjett. Dette er det imidlertid ikke tatt hensyn til i anslaget.

Ved tidligere satsendringer har endringen ført til justering av poster på budsjettets utgiftsside. Det gjelder poster for både regelstyrte ordninger som nøytraliserer virkninger av merverdiavgift, og ordninger om kjøp av persontransporttjenester. Departementet vil komme tilbake med forslag til justeringer av relevante poster på utgiftssiden i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2020. Det samlede provenytapet for staten som følge av redusert merverdiavgiftssats, kan dermed bli lavere enn nedgangen i merverdiavgiftsinntektene anslått over.

I Prop. 58 LS (2019–2020) foreslo regjeringen å redusere den lave merverdiavgiftssatsen fra 12 pst. til 8 pst. i perioden fra og med 20. mars 2020 til og med 31. oktober 2020. Departementet anslo at forslaget ville redusere merverdiavgiftsinntektene i 2020 med om lag 1 240 mill. kroner. Stortinget vedtok 21. mars 2020 at satsreduksjonen skulle gjelde i perioden fra og med 1. april 2020 til og med 31. oktober 2020, jf. Innst. 200 S. (2019–2020). Bevilgningen ble ikke justert selv om dato for ikrafttredelse ble endret. Departementet foreslår å redusere bevilgningen med 60 mill. kroner for å hensynta en senere dato for ikrafttredelse. Samlet innebærer ytterligere satsreduksjon og anslagsjustering at bevilgningen på merverdiavgiftsposten nedsettes med 240 mill. kroner.

Andre saker

Anmodningsvedtak nr. 422 og nr. 423 – midlertidig redusert sats i arbeidsgiveravgiften mv.

Det vises til anmodningsvedtak nr. 422 og nr. 423 (2019–2020) av 19. mars 2020:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en midlertidig nedsettelse av arbeidsgiveravgiften med 4 prosentpoeng for en termin, tilsvarende to måneder. Ved kompensasjon for virkningene av korona-pandemien for offentlig sektor tas det hensyn til verdien av differensiert arbeidsgiveravgift»

«For Finnmark og Nord-Troms som har nullsats kompenseres det i en tilsvarende periode med 250 mill. kroner. Regjeringen bes komme tilbake til hvordan dette kan gjøres».

I Norge er satsene for arbeidsgiveravgift regionalt differensierte etter hvor foretakene anses å drive virksomhet. Landet er inndelt i syv geografiske soner med ulike satser; fra 0 pst. i sone V (de delene av Troms og Finnmark fylke som før kom-

munesammenslåingene utgjorde Finnmark og Nord-Troms) til 14,1 pst. i sone I (sentrale deler av Sør-Norge samt utlandet). Formålet med ordningen er å bidra til å opprettholde et spredt bosettingsmønster i Norge. Satsreduksjonene for foretak i sone II til V utgjør statsstøtte i EØS-avtalens forstand og må derfor godkjennes av ESA. Gjeldende ordning med differensiering i satsene (DA-ordningen) er notifisert og godkjent frem til 31. desember 2020.

For at satsreduksjonen skal kunne gjennomføres uten vesentlige administrative kostnader for arbeidsgiverne, arbeider Skatteetaten med å få på plass en ny løsning i innkrevningssystemet. Tanken er å korrigere kravet (som er basert på den innrapporterte arbeidsgiveravgiften) med den reduserte satsen i god tid før forfall. Arbeidsgiverne trenger da ikke å gjøre endringer i sine lønnsystemer, og kan rapportere på vanlig måte og etter alminnelige satser.

Innbetaling av arbeidsgiveravgift for annen termin (mars og april) med opprinnelig forfall 15. mai er utsatt til 15. august.

Regjeringen legger opp til at satsreduksjonen gjøres gjeldende for tredje termin (mai og juni), som har opprinnelig forfall 15. juli. En satsreduksjon i mai og juni kan styrke grunnlaget for ansettelser og kan komme flere arbeidsgivere til gode enn en tilsvarende reduksjon i andre termin (mars og april). På grunn av arbeidet i Skatteetaten med å lage en ny løsning for reduserte avgiftskrav, vil det kunne bli nødvendig å gi betalingsutsettelse også for tredje termin.

I tråd med Stortingets anmodningsvedtak nr. 423 vil det også etableres en ordning for å gi kompensasjon til foretakene i sone V. Disse har i dag nullsats og får ingen fordel av en reduksjon i arbeidsgiveravgiften. Disse tiltakene innebærer en endring i den godkjente DA-ordningen, og det er viktig å få avklart med ESA at tiltakene ikke rokker ved denne godkjennelsen.

Departementet vil derfor trenge noe mer tid til å utrede hvordan vedtakene best kan gjennomføres, før et forslag kan legges frem for Stortinget. Regjeringen vil komme tilbake med et forslag i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2020, det vil si i god tid før avgiften forfaller til betaling.

Skatteutsettelse

For å bedre likviditeten i næringslivet etter virusutbruddet er det vedtatt å utsette forfallstidspunktet for flere skatte- og avgiftsterminer. Det vil ikke påløpe renter som følge av disse utsettelsene. Med disse tiltakene er det gitt fristutsettelse for

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

vesentlige deler av skatte- og avgiftskravene. Dette er målrettede tiltak for næringslivet, og nær alle som driver virksomhet vil omfattes av én eller flere av fristutsettelsene.

Nedenfor presenteres allerede gjennomførte betalingsfristutsettelse. Departementet vil også fastsette en ytterligere utsettelse av betalingsfristen for forskuddsskatt for personlige skattytere. Videre vil utsettelsen av betalingsfristen for forskuddsskatt for upersonlige skattytere ikke gjøres gjeldende for skatt på alminnelig inntekt i naturressurs- og grunnrenteskattepliktige kraftforetak.

Merverdiavgift

Den alminnelige skattleggingsperioden (terminen) for merverdiavgift omfatter to kalendermåneder, den første gjelder for månedene januar og februar. Det skal leveres skattemelding med opplysninger om avgiftsplikten for hver termin. Fristen for å levere skattemeldingen er én måned og ti dager etter utløpet av hver termin, med unntak for tredje termin (mai og juni) hvor fristen er 31. august. Merverdiavgift forfaller etter skattebetalingsloven § 10-30 første ledd til betaling samme dag som det skal leveres skattemelding.

Fristen for betaling av første termin merverdiavgift for 2020 er besluttet utsatt fra 14. april 2020 til 10. juni 2020.

Utsettelse av forfallstidspunktet for første termin merverdiavgift 2020 anslås å bedre likviditeten i næringslivet med 60 mrd. kroner. Utsettelsen vil gi et rentetap for staten og økt risiko for mislighold. Provenytapet ved utsettelsen er beregnet til 350 mill. kroner bokført i 2020. Utsettelsen er nærmere omtalt i Prop. 58 LS (2019–2020) avsnitt 6.1.1.

Arbeidsgiveravgift og finansskatt på lønn

Arbeidsgiveravgift og finansskatt på lønn forfaller til betaling i seks terminer 15. januar, 15. mars, 15. mai, 15. juli, 15. september og 15. november. For å bedre likviditetssituasjonen for arbeidsgivere er betalingsfristen for terminen som forfaller 15. mai (avgift for mars og april), utsatt til 15. august 2020.

På usikkert grunnlag anslås det at en utsettelse av termininnbetalingen 15. mai til 15. august vil kunne gi en midlertidig likviditetstilførsel på om lag 28 mrd. kroner. Som følge av virusutbruddet er det allerede mange som er permittert. I tiden fremover vil antallet permitterte kunne øke ytterligere. Det er derfor knyttet stor usikkerhet til hvor mye som ville blitt innbetalt den 15. mai

dersom innbetalingen ikke ble utsatt. Utsettelsen vil gi et rentetap for staten og økt risiko for mislighold. Departementet beregnet derfor et bokført provenytap for staten i 2020 ved utsettelsen av innbetaling av arbeidsgiveravgift på 250 mill. kroner. Utsettelsen er nærmere omtalt i Prop. 58 LS (2019–2020) avsnitt 6.2.

Forskuddsskatt for selskap og finansskatt på overskudd

Upersonlige skattytere (selskap) betaler skatt etterskuddsvis i året etter inntektsåret. Skatten forfaller til betaling i to like store terminer 15. februar og 15. april. For å bedre likviditetssituasjonen for selskapene, er betalingsfristen for andre termin utsatt fra 15. april til 1. september 2020. Utsettelsen av betalingsfristen for andre termin vil også omfatte den delen av skatt på alminnelig inntekt som utgjør finansskatt på overskudd.

Kraftforetak med eierandeler i kraftverk med effekt på 10 000 kVA eller mer, betaler naturressursskatt (1,3 øre per kWh) til kommunen og fylkeskommunen, samt grunnrenteskatt (37 pst.) til staten. I Prop. 58 LS (2019–2020) uttalte departementet at utsettelsen av betalingsfristen ikke skal gjelde for naturressursskatt eller grunnrenteskatt, men at kraftforetak kan få utsatt betalingsfrist for forskuddsskatt på alminnelig inntekt.

Departementet har fått opplyst fra Skattedirektoratet at det vil være svært krevende teknisk å gjennomføre en løsning der kraftforetak får utsatt betalingsfrist for forskuddsskatt på alminnelig inntekt, men ikke for forskuddsskatt på naturressursskatt og grunnrenteskatt. Utsettelsen skal derfor likevel ikke omfatte forskuddsskatt på alminnelig inntekt i foretak som er naturressurs- og grunnrenteskattepliktige.

Det ble budsjettet med et provenytap på 380 mill. kroner ved utsettelse av fristen for innbetaling av andre termin i forskuddsskatten for selskap, jf. Stortingsvedtak nr. 426 ved behandling av Innst. 200 S (2019–2020). Provenytapet består av anslått rentetap for staten og anslått tap av skatteinntekter som følge av økt risiko for mislighold av skattekrav når fristen utsettes. Departementet anslår at en avgrensning av utsettelsen slik at den ikke omfatter skatt på alminnelig selskap for foretak som er naturressurs- og grunnrenteskattepliktige, vil øke bokførte skatteinntekter med 20 mill. kroner sammenlignet med Prop. 58 LS (2019–2020). Utsettelsen av andre termin for forskuddsskatt for selskap ble i Prop 58 LS (2019–2020) anslått å bedre likviditeten i næringslivet med om lag 29 mrd. kroner. Når utsettelsen avgrenses mot

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

kraftforetak, anslås utsettelsen å bedre likviditeten i næringslivet med om lag 27 mrd. kroner.

Forskuddsskatt for personlige skattytere

Selvstendig næringsdrivende og andre personlige skattytere betaler forskuddsskatt løpende i inntektsåret, dvs. samtidig som inntekten opptjenes. Skatten betales i fire like store terminer 15. mars, 15. mai, 15. september og 15. november. For å bedre likviditetssituasjonen for personlig skattytere, er betalingsfristen for terminen som forfalt 15. mars utsatt til 1. mai 2020.

For å unngå at forfall for første termin kommer for nær forfall for andre termin, vil departementet fastsette at betalingsfristen for andre termin utsettes fra 15. mai til 15. juli 2020. Forskuddsskatten som skal betales i 2020, vil etter dette forfalle til betaling i fire like store terminer 1. mai, 15. juli, 15. september og 15. november.

Forskuddsskatten skal tilsvare det som forventes å bli endelig fastsatt skatt for inntektsåret, og skrives ut på grunnlag av formue og inntekt ved siste skattefastsetting. Forskuddsskatten slik den ble skrevet ut ved årets inngang, tar ikke høyde for den inntektsnedgangen mange nå opplever som følge av virusutbruddet. For mange vil derfor utskrevet forskuddsskatt for 2020 overstige forventet fastsatt skatt for inntektsåret 2020.

I slike tilfeller er det mest aktuelle tiltaket for skattyter å nedsette forskuddsskatten underveis i inntektsåret. Dette gjelder dersom det er overveiende sannsynlig at den forventede inntekten vil bli så lav at skattyter vil ha skatt til gode ved skatteoppgjøret som tilsvare minst en femdel av forskuddsskatten. Skattyter må selv sørge for å få redusert forskuddsskatten.

Finansdepartementet anslår at likviditetstilførselen ved utsettelse av fristene for innbetaling for personlig skattytere om lag tilsvare gjennomsnittlig terminbetaling, om lag 10 mrd. kroner.

Provenytapet knyttet til rentetap for staten og økt mislighold som følge av utsettelsene, anslås å utgjøre 100 mill. kroner påløpt og bokført i 2020, samlet for utsettelsen av første og andre termin for forskuddsskatt for næringsdrivende.

Særavgifter

Særavgiftene er mangeartede og ivaretar en rekke ulike formål. De fleste særavgiftene er indirekte skatter som oppstår ved innførsel eller produksjon av nærmere angitte varer. Det er produsenter og importører som er avgiftspliktige virksomheter for vareavgiftene, og som skal betale

avgiften til statskassen. Avgiftsplikten oppstår når varen tas ut fra produsentens eller importørens avgiftsfrie lager. Avgiften er dermed inkludert i prisen når varen omsettes videre til forhandlere, serveringssteder osv., og til sluttbruker.

Mange næringsdrivende med omsetningssvikt risikerer å ikke få solgt avgiftspliktige varer. For disse næringsdrivende vil det være aktuelt å benytte seg av et fritak for avgift for varer som «kommer i retur til produsentens eller importørens lager». Den avgiftspliktige produsent og importør som tar varene i retur, fører så avgiftene for returvarene til fradrag i sine avgiftsoppgaver, slik at varene føres tilbake til lager i ubeskattet stand. For å unngå avgiftsplikt må deretter den særavgiftspliktige produsenten eller importøren ha returvarene stående på sitt lager, alternativt destruere dem. For virksomheter som ikke har mulighet til å returnere avgiftsbelagte varer, vil Skatteetaten lette på prosessene som gjelder for destruksjon av varer, og som innebærer at særavgift kan bli tilbakebetalt. Dette kan være varer som er i ferd med å gå ut på dato. Det er i dag vilkår om 48 timers varslings, kreditering fra produsent til kunde og type dokumentasjon for destruksjonen. Normalt skal varer som skal destrueres, føres tilbake til godkjent lokale for destruksjon der. Det kan på forespørsel gis samtykke til at destruksjon kan skje på annet sted enn på godkjent lokale når det er mest praktisk. Det innebærer ofte ute hos kunde, men da kun etter samtykke. Skatteetaten fraviker nå kravet til særskilt samtykke, og gir i stedet et generelt samtykke til at destruksjon kan foretas på annet sted, dvs. ute hos kunde. Skatteetaten vil legge ut informasjon på sine nettsider om varslingsfrister, prosess og krav til sporbar dokumentasjon

Andre særavgifter er mer å anse som direkte skatter, der avgiftsplikten er lagt direkte på den som står for utslippet (NOx-avgift og avgift på utslipp av CO₂ i petroleumsvirksomhet). Særavgifter som er knyttet til å eie eller til å endre eierforhold til bestemte varer og fast eiendom, kan også ses på som former av direkte skatter (vektårsavgift, engangsavgift, omregistreringsavgift og dokumentavgift).

De særavgiftspliktige vil i ulik grad være påvirket av virusutbruddet. Mens forbruket av noen avgiftspliktige varer, tjenester eller registreringer reduseres, er det andre som opplever en økning eller mindre endringer. For luftfartsnæringen var konsekvensene store, og Stortinget har vedtatt å oppheve flypassasjeravgiften midlertidig. For andre særavgifter som f.eks. avgifter på alkoholfrie drikkevarer, sjokolade- og sukkervarer og

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

avgifter på tobakk er det ikke grunn til å anta at forbruket går vesentlig ned. Reduksjoner i den generelle økonomiske aktiviteten kan derimot forventes å få betydning også på forbruket av mineralske produkter, nyregistreringer av kjøretøy og omsetning av fast eiendom.

Departementet kan ikke se at et generelt tiltak i form av utsatt innbetaling av særavgifter er et egnet eller målrettet virkemiddel for å veie opp for økonomiske skadevirkninger av virusutbruddet. Utsettelse av betalingsplikten vil kun gi en likviditetsfordel for de avgiftspliktige (normalt importører og produsenter). Næringsdrivende som er kjøpere av avgiftspliktige produkter vil derimot ikke få noen likviditetsfordel. På denne bakgrunn vil et slikt tiltak være lite målrettet.

Skattefunn

Norges forskningsråd har varslet at de iverksetter tiltak for aktører som er i en vanskelig situasjon på grunn av bortfall av inntjening eller kapital. Det legges opp til å redusere saksbehandlingstiden for Skattefunn-søknader til tre uker frem til sommeren. Videre vil Skattefunn-prosjekter som blir forsinket som følge av situasjonen, kunne søke om ett års forlengelse fra januar 2021.

Skattefunn-ordningen gir støtte til forsknings- og utviklingsprosjekter (FoU) godkjent av Norges forskningsråd. Skattefunn er et fradrag i skatt. Fradraget kommer i tillegg til fradrag for faktiske kostnader i alminnelig inntekt og er et fradrag direkte i skatt og trygdeavgift for en prosentvis del av kostnader til FoU-prosjekter. Overstiger skattefradraget sum skatt hos den skattepliktige, blir det overskytende utbetalt. Selskap som ikke er i skatteposisjon får utbetalt Skattefunn-fradraget i sin helhet. Beregningen av om selskapene har skatt til gode er først klart ved skatteoppgjøret, som ferdigstilles om høsten.

Departementet har mottatt henvendelser om hvorvidt utbetaling av Skattefunn kan fremskyndes i 2020. Skattefunn-ordningen innebærer etterskuddsutbetaling, enten i form av fradrag i skatt eller utbetaling der foretaket ikke er i skatteposisjon. Å etablere en egen særordning for fremskyndet utbetaling av Skattefunn-fradrag, frikoblet fra skatteoppgjøret, vil være et tiltak med høye administrative kostnader i forhold til størrelsen på beløpene som fremskyndes. Selve beløpet blir først klart etter behandling av skattemeldingen. En fremskyndet utbetaling innebærer en hastebehandling av disse selskapenes skattemelding, som har innleveringsfrist 31. mai, eller terminvise «ad hoc»-fastsettelse av Skatte-

funn-fradrag. Departementet anser det som svært krevende for Skatteetaten å skulle utarbeide en slik ordning nå.

Skattefunn-ordningen er meldt inn til ESA under det alminnelige gruppeunntaket i forordning (EU) nr. 651/2014 (GBER). Etter GBER Artikkel 1 pkt. 4 bokstav c gjelder et forbud mot å gi offentlig støtte til «foretak i vanskeligheter». Finansdepartementet har i brev av 26. februar 2020 til Skattedirektoratet avgitt uttalelse om hvordan reglene skal forstås og praktiseres. Departementet vil følge med på om statsstøtte-reglene endres i lys av korona-situasjonen og vurdere praktiseringen av den aktuelle bestemmelsen i lys av dette.

Kompensasjonsordning for virksomheter med stort inntektsbortfall som følge av virusutbruddet

Svært mange bedrifter er rammet av akutt omsetningssvikt som følge av virusutbruddet og smitteverntiltakene som er innført. Regjeringen har innført en rekke tiltak de siste ukene for å hjelpe næringslivet og trygge arbeidsplassene gjennom den vanskelige perioden. Tiltakene inkluderer reduksjon i arbeidsgivers forpliktelse, ved permittering og sykefravær, avgiftslettelse, skatteutsettelse og garanti- og låneordninger. Skatteutsettelse og garanti- og låneordninger har som siktemål å gi umiddelbare likviditetslettelse gjennom å gi utsatte betalingsforpliktelser eller lån.

Endringene i permitteringsreglene bidrar til at foretakene har kunnet redusere arbeidskraftkostnadene i takt med reduksjonen i produksjon og inntekter. Andre kostnader vil være vanskeligere å redusere på kort sikt. Det brå fallet i inntekter for mange foretak kan raskt svekke foretakenes soliditet. Det kan bidra til at foretakene utsetter å ta de permitterte tilbake i arbeid, og til at mulighetene for fremtidige investeringer begrenses. Virkningene på økonomien kan da bli mer langvarige enn den direkte effekten av smitteverntiltakene. Flere virksomheter har fått yrkesforbud gjennom statlig vedtak. Et stort antall foretak kan bli begjært konkurs.

Regjeringen vil derfor foreslå en ny, omfattende ordning med kontantstøtte til foretak som er sterkt rammet av smitteverntiltakene. Målet for ordningen er å holde flere virksomheter flytende og utenfor konkurs. I den nye ordningen kan foretak få en økonomisk kompensasjon i de månedene aktiviteten holdes nede. Ved at staten avhjelper foretakene i forbindelse med betaling av deres faste, uunngåelige utgifter, vil de kunne komme seg raskere opp igjen når krisen er over, slik at

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

arbeidsplasser trygges og økonomien raskere henter seg inn igjen.

Regjeringen legger følgende prinsipper til grunn for ordningen:

Ordningen skal være effektiv og få virkning raskt

I utformingen av ordningen legges det vekt på at utbetalinger skal komme næringslivet til gode så hurtig som det lar seg gjøre. Ordningen skal bidra til at foretakene kan få aktiviteten opp igjen når krisen er over.

Ordningen skal være målrettet

Kompensasjonen må rette seg inn mot foretak som har et vesentlig omsetningsfall, men som ellers er levedyktige. Kompensasjonsbeløpet er ment å dekke en andel av foretakenes uunngåelige faste utgifter. Det kan omfatte utgifter som ikke lar seg redusere eller avvike i perioden de særskilte smitteverntiltakene gjelder. Slike utgifter kan for eksempel være husleie, renter på netto gjeld som er tatt opp før inntektsbortfallet inntraff, utgifter til leie av utstyr som ikke kan sies opp uten vesentlig kostnad, enkelte forsikringer og utgifter til regnskapsføring. Det tas sikte på at virksomheter som har måttet legge ned sin drift som følge av statlig vedtak, skal få høyere kompensasjon.

Ordningen skal være midlertidig

Kompensasjonen skal gjelde for de månedene inntektssvikten gjelder og skal ha sammenheng med myndighetenes smitteverntiltak. Det legges i utgangspunktet opp til å kompensere for to måneder, med mulighet til forlengelse.

Ordningen skal favne bredt

Ordningen bør rette seg mot foretak som har fått sterkt redusert omsetning som følge av virusutbruddet og smitteverntiltakene, enten direkte eller indirekte. Etterspørselsbortfallet i økonomien er nå så omfattende at ordningen bør ha en forholdsvis bred næringsmessig innretning. Det er likevel naturlig å holde enkelte næringer utenom, som finansnæringen, oljevirksomhet, utenriks sjøfart, kraft, vannforsyning og kommunale selskap. Kvalifisering for støtte fra ordningen bør ta utgangspunkt i bortfall av omsetning, og de relevante næringene kan antas å fanges opp gjennom et slikt krav. Ordningen er ikke ment å omfatte virksomheter som var under avvikling, eller ikke hadde aktivitet, før smitteverntiltakene ble innført. Det vil

bli fastsatt en øvre og en nedre grense for kompensasjonsbeløpet per virksomhet per måned.

Ordningen skal være enkel

Det er et mål at ordningen skal være så enkel som mulig, både for bedriftene og for de som skal administrere ordningen. Det må antas at en betydelig andel av norske foretak er direkte eller indirekte berørt av virusutbruddet. Det innebærer at det er mange søknader som skal behandles, og mange utbetalinger som skal kontrolleres. Så langt som mulig er det en fordel om ordningen kan organiseres gjennom etablerte systemer, slik at utbetalinger kan skje raskt. Her kan både banker, revisorer og staten spille en rolle.

Ordningen må være i samsvar med statsstøtteregeverket

EU-kommisjonen har åpnet opp for at det kan gis særskilt støtte etter statsstøtteregeverket for perioden med virusutbruddet. Det er på tilsvarende måte åpnet for at EFTA-landene kan gi støtte. EU-kommisjonen har gitt retningslinjer for støtte, og EFTAs Overvåkningsorgan (ESA) vil benytte de samme retningslinjene når de skal vurdere støtte tiltak under EØS-avtalen. Ordningen må utformes slik at den ikke kommer i konflikt med statsstøtteregeverket eller andre relevante regelverk.

Ordningen skal ha etterlevelse og kontroll

Den enkelte bedrift må søke om støtte og skal selv stå ansvarlig for at opplysningene de gir er korrekte. Den enkelte bedrift skal også stå ansvarlig for at utbetalt støtte brukes i samsvar med ordningens formål. Myndighetene skal ha adgang til i ettertid å kontrollere at midlene er brukt i samsvar med ordningen og til eventuelt å rette krav mot foretak som feilaktig har fått tildelt midler. Ordningen må bygge på at dersom det viser seg at en bedrift som har mottatt støtte, likevel ikke har krav på slik støtte etter ordningen, må kompensasjonen tilbakebetales tilsvarende. Departementet vurderer nå om gjeldende kontrollmekanismer i skatteoppgjør eller momsinnberetning kan benyttes.

Sammen med endringene som allerede er gjort for å redusere bedriftenes utgifter ved permittering og sykefravær, vil den nye ordningen innebære at staten tar en stor del av kostnaden som virusutbruddet og smitteverntiltakene medfører for norske foretak. Ordningen bør ikke innrettes slik at vanlige markedsmekanismer settes ut av spill, eller slik at den gir uheldige insentiver.

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

Ordningen må heller ikke være til hinder for å trekke på andre buffere i det økonomiske systemet. I normale forretningsforhold vil for eksempel huseiere, andre tjenesteleverandører og kreditorer i egen interesse kunne komme foretak i midlertidige vanskeligheter til unnsetning.

Det er viktig at kompensasjonsordningen treffer de utfordringene og de problemene som den er ment å bidra til å dempe. Den må dessuten være mulig å administrere. Regjeringen vil komme tilbake med en mer detaljert utforming av ordningen i ny proposisjon 3. april 2020.

Ordningen vil bli utformet i dialog med næringsorganisasjonene og LO. Departementet arbeider med å etablere en ordning der utbetalingene kan administreres gjennom bankene, og der saksbehandling kan automatiseres ved å koble relevante registre. Det tas sikte på å opprette ordningen raskt, slik at foretak som er rammet av betydelig omsetningssvikt, kan få utbetalt støtte i løpet av kort tid.

Midlertidige unntak fra bestemmelser om økonomistyring i staten

Den pågående situasjonen med virusutbruddet kan gi utfordringer for statlige virksomheter med å utbetale lønn til ansatte som følge av fravær hos nøkkelpersonell i virksomheten. Kundene til Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) har tatt kontakt med spørsmål blant annet om DFØ i en eventuell kritisk situasjon kan ivareta flere oppgaver for virksomheten. Totalt var 88 pst. av statlige virksomheter lønnskunder av DFØ ved utgangen av 2019. Unntaket innebærer at alle virksomhetene kan forenkle kontrollen av lønnsberegningforslaget i en kritisk situasjon, og de virksomhetene som er lønnskunder hos DFØ kan be DFØ overta oppgaver.

Situasjonen fører også til at mange private leverandører får likviditetsutfordringer. Statlige virksomheter kan bidra til å avhjelpe likviditetsutfordringene hos leverandørene ved å betale for leveranser av varer og tjenester før avtalt kredittid er utløpt. Andre offentlige virksomheter kan også vurdere tilsvarende.

Finansdepartementet har derfor, med hjemmel i reglement for økonomistyring i staten § 3 første avsnitt tredje setning, gitt statlige virksomheter inklusive departementer to midlertidige unntak fra bestemmelser om økonomistyring i staten. Hensikten med unntakene er å legge til rette for at utbetaling av lønn til statsansatte kan skje til rett tid under koronavirusutbruddet og for at betaling til leverandører kan skje før forfall.

Unntakene er kommunisert til statsforvaltningen ved et rundskriv, og gjelder midlertidig for en periode på 5 måneder, til 31. august 2020. Finansdepartementet vil vurdere behov for å forlenge unntakene i lys av utviklingen i virusutbruddet.

Finansdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet) i samsvar med et vedlagt forslag.

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

Forslag

til vedtak om endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

I

I statsbudsjettet for 2020 gjøres følgende endringer:

Utgifter:

Kap.	Post	Formål	Kroner
160		Helse:	
	70	Helse, <i>kan overføres</i> , forhøyes med..... fra kr 3 410 686 000 til kr 3 610 686 000	200 000 000
325		Allmenne kulturformål:	
(NY)	77	Kompensasjonsordninger for arrangører på kultur-, frivillighets- og idrettsfeltet, bevilges med	900 000 000
440		Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten:	
	01	Driftsutgifter, forhøyes med..... fra kr 18 642 616 000 til kr 18 874 616 000	232 000 000
453		Sivil klareringsmyndighet:	
	01	Driftsutgifter, forhøyes med..... fra kr 32 527 000 til kr 39 527 000	7 000 000
455		Redningstjenesten:	
	71	Tilskudd til frivillige organisasjoner i redningstjenesten, forhøyes med	10 000 000
		fra kr 56 819 000 til kr 66 819 000	
457		Nasjonal sikkerhetsmyndighet:	
	01	Driftsutgifter, forhøyes med..... fra kr 370 306 000 til kr 375 306 000	5 000 000

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

Kap.	Post	Formål	Kroner
480		Svalbardbudsjettet:	
	50	Tilskudd, forhøyes med..... fra kr 385 808 000 til kr 392 808 000	7 000 000
554		Kompetansesenter for distriktsutvikling:	
	73	Merkur, <i>kan overføres</i> , forhøyes med..... fra kr 59 409 000 til kr 89 409 000	30 000 000
701		E-helse, helseregistre mv.:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , forhøyes med ..... fra kr 486 537 000 til kr 566 537 000	80 000 000
732		Regionale helseforetak:	
	70	Særskilte tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 72, 73, 74 og 75</i> , forhøyes med ..... fra kr 945 110 000 til kr 990 110 000	45 000 000
740		Helsedirektoratet:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , forhøyes med ..... fra kr 27 441 000 til kr 35 441 000	8 000 000
865		Forbrukerpolitiske tiltak:	
(NY)	71	Tilskudd til Reisegarantifondet, bevilges med.....	102 000 000
919		Diverse fiskeriformål:	
	75	Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene, <i>kan overføres</i> , forhøyes med ..... fra kr 17 000 000 til kr 22 000 000	5 000 000
920		Norges forskningsråd:	
	50	Tilskudd til forskning, forhøyes med..... fra kr 2 089 400 000 til kr 2 339 400 000	250 000 000
950		Forvaltning av statlig eierskap:	
	54	Risikokapital, Investinor AS, forhøyes med..... fra kr 50 000 000 til kr 400 000 000	350 000 000
	91	Kapitalinnskudd, Investinor AS, forhøyes med..... fra kr 92 000 000 til kr 742 000 000	650 000 000
1320		Statens vegvesen:	
	72	Kjøp av riksveiferjetjenester, <i>kan overføres</i> , forhøyes med..... fra kr 1 487 900 000 til kr 1 537 900 000	50 000 000
1645		Statlig garantiordning for lån til små og mellomstore bedrifter:	
(NY)	23	Spesielle driftsutgifter til administrasjon av statlig garantiordning for små og mellomstore bedrifter, bevilges med	10 000 000

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

Kap.	Post	Formål	Kroner
2410		Statens lånekasse for utdanning:	
	72	Rentestøtte, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med ..... fra kr 1 339 845 000 til kr 1 392 345 000	52 500 000
	90	Økt lån og rentegjeld, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med..... fra kr 30 728 717 000 til kr 33 812 217 000	3 083 500 000
2421		Innovasjon Norge:	
	50	Innovasjon – prosjekter, fond, forhøyes med ..... fra kr 495 000 000 til kr 4 065 000 000	3 570 000 000
2427		Kommunalbanken AS:	
(NY)	90	Aksjekapital, bevilges med	750 000 000
2541		Dagpenger:	
	70	Dagpenger, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med..... fra kr 9 689 800 000 til kr 23 244 800 000	13 555 000 000
2650		Sykepenger:	
	70	Sykepenger for arbeidstakere mv., <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med ..... fra kr 39 890 000 000 til kr 44 640 000 000	4 750 000 000
	71	Sykepenger for selvstendige, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med ..... fra kr 1 460 000 000 til kr 1 860 000 000	400 000 000
	72	Pleie-, opplærings- og omsorgspenger mv., <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med ..... fra kr 1 100 000 000 til kr 12 950 000 000	11 850 000 000
2651		Arbeidsavklaringspenger:	
	70	Arbeidsavklaringspenger, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med..... fra kr 28 489 000 000 til kr 29 029 000 000	540 000 000

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

Inntekter:

Kap.	Post	Formål	Kroner
5501		Skatter på formue og inntekt:	
	70	Trinnskatt, formuesskatt mv. fra personlige skatteyttere, nedsettes med.....	14 000 000
		fra kr 80 500 000 000 til kr 80 486 000 000	
	72	Fellesskatt mv. fra personlige skattytere, nedsettes med	56 000 000
		fra kr 119 000 000 000 til kr 118 944 000 000	
	74	Selskapsskatter mv. fra upersonlige skattytere utenom petroleum, forhøyes med	20 000 000
		fra kr 86 330 000 000 til kr 86 350 000 000	
5521		Merverdiavgift:	
	70	Merverdiavgift, nedsettes med.....	240 000 000
		fra kr 324 010 000 000 til kr 323 770 000 000	
5617		Renter fra Statens lånekasse for utdanning:	
	80	Renter, forhøyes med.....	52 500 000
		fra kr 5 120 420 000 til kr 5 172 920 000	
5700		Folketrygdens inntekter:	
	71	Trygdeavgift, nedsettes med	30 000 000
		fra kr 156 500 000 000 til kr 156 470 000 000	

II

Tilsagnsfullmakt

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2020 kan gi tilsagn om tilskudd til International Finance Facility for Immunisation II (IFFIm II) med inntil 2 mrd. kroner i perioden 2021–2030 under kap. 160 Helse, post 70 og fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av tilskudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene og bruke tilskudd som sikkerhet for lån. Tilsagnet skal finansiere epidemi- og pandemi-bekjempelse gjennom Den globale koalisjonen for forebygging av epidemier og pandemier CEPI.

III

Fullmakt til overskridelse

Stortinget samtykker i at Barne- og familiedepartementet i 2020 kan overskride bevilgningen på kap. 865, post 71 med inntil 200 mill. kroner i den utstrekning behovet for tilskudd til Reisegarantifondet for å dekke forpliktelser etter pakkereise-loven overstiger bevilgningen på posten.

IV

Utlånsfullmakt

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2020 kan gi Innovasjon Norge fullmakt til å gi tilsagn om nye landsdekkende innovasjonslån innenfor en ramme på 3 000 mill. kroner.

Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet, samt endringer i skatter, avgifter og toll 2020 (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet)

*Forslag til vedtak om endring i Stortingets vedtak om endring i Stortingets vedtak om merverdiavgift
(kap. 5521 post 70)*

V

I Stortingets vedtak 21. mars 2020 om endring i Stortingets vedtak 13. desember 2019 om merverdiavgift gjøres følgende endringer:

§ 4 skal lyde:

§ 4. *Redusert sats med 7 pst.*

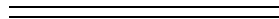
Merverdiavgift svares med 7 pst. av omsetning og uttak av tjenester som gjelder:

- a) persontransport mv. som nevnt i merverdiavgiftsloven § 5-3,
- b) transport av kjøretøy på fartøy som nevnt i merverdiavgiftsloven § 5-4,
- c) utleie av rom i hotellvirksomhet mv. som nevnt i merverdiavgiftsloven § 5-5,

- d) rett til å overvære kinoforestillinger som nevnt i merverdiavgiftsloven § 5-6,
- e) kringkastingstjenester som nevnt i merverdiavgiftsloven § 5-7,
- f) adgang til utstillinger i museer mv. som nevnt i merverdiavgiftsloven § 5-9,
- g) adgang til fornøylesparker mv. som nevnt i merverdiavgiftsloven § 5-10,
- h) rett til å overvære idrettsarrangementer mv. som nevnt i merverdiavgiftsloven § 5-11.

VI

Endringene under V trer i kraft 1. april 2020 og gjelder til og med 31. oktober 2020.

Bestilling av publikasjoner

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

www.publikasjoner.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på

www.regjeringen.no

Trykk: Departementenes sikkerhets- og
serviceorganisasjon – 03/2020

